Date:- 12/5/2023

Paper / Subject Code: 35614 / Law and Medicine.

LLB Sem-VI

Q.P. 27606

Time: 2 Hours **Marks: 60**

Q,1 Answer in Detail-(any two) 24 marks

1) IMA v V P Shantha- Discuss the impact of the case in in Detail.
2) Discuss the judicial interpretation of article 21 of the Constitution of India with special reference to the health care system in India. Give at least two case laws.
3) Enlist and comment on the varieties of medical professions in India.
4) What are different types of Consent? Discuss Informed Consent relevant Case laws.

Q.2 Write Short notes (Any 2) 12 marks

1) Contributory Negligence
2) Functions of National Medical Commission
3) Rights and duties of Registered Medical Practitioners
4) Swap Donation under Human organ Transplant Act

Q.3 Answer the following by giving reasons (any two) 12 marks

a) A practicing Homeopathy Doctor was found to be treating the patients with Allopathic Medicines.Unfortunately the patient Died.

1) Is the Doctor Liable? Give your Reasons.
2) Cite the relevant case Law

b) Bombay Sonology Center is a Registered Establishment .Dr X is working in this center as a Honorary Sonologist getting Rs 500 per month as Honorarium, Mrs A who is pregnant, approaches the clinic for Sonography. One Assistant of Dr X informs on phone to one Mr Y , who is relative of Mrs A that "All is Well"

a) Is this act against any Law?
b) Which Law? Kindly elaborate your answer mentioning relevant sections.
c) Is Dr X Liable?

c) Advertisement of X toothpaste reads - 'Recommended by dentists worldwide', 'World's No. 1 sensitivity toothpaste' and 'clinically proven relief, works in 60 seconds'.

1) Is this Advertisement Objectionable? Give reasons.
2) Under which enactments can Action be taken against this Advertisement ?Give reasons.
3) Cite relevant case Law

d) LSCS operation (Operative Delivery) planned. Patient and her relatives had Homely relations with the treating Doctor. They wanted a normal Delivery . They Delayed giving consent for operation. Asked for a Second opinion which Resulted into a delay of one Hour. Later they agreed for operation. Due to this delay the new born baby suffered and required advanced and expensive care and was left with some defect. Patient and the relatives blamed the Doctor and the hospital alleging Negligence / Deficiency in service.

1) Will they succeed? Give Reasons
2) Add a note on precautions you would advise to the Hospital and Doctors in such cases?

Date - 12/5/2023

LLB Sem- VI

Q.P. 27606

Q4) Answer in Short (any 6) 12 marks

a) What is Advertisement under the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisement) Act, 1954?
b) What is a Living Will?
c) What is the right of self-determination?
d) What is Amniocentesis ?
e) What is Res Ipsa Loquitor?
f) Define Near Relative under Transplantation of Human Organs Act1994.
g) What is the objective of the The Pre conception and Pre- Natal Diagnostic Techniques (Regulation and Prevention Of Misuse) Act, 1994?
h) What is Bolams Test?
i) Define 'Consumer ' under ConsumerProtection Act, 1986.
j) What is ECG and EEG.

****

1|5|2023

LLB Sem-VI

Q.P. 27606

वेळ : २ तास एकूण गुण ६०

प्रश्न, 1 कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या 24

1) IMA v V P Shantha- प्रकरणाच्या परिणामाची तपशीलवार चर्चा करा.

2) भारतातील आरोग्य सेवा प्रणालीच्या विशेष संदर्भासह भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 21 च्या न्यायिक व्याख्येची चर्चा करा. किमान दोन केस कायदे द्या.

3) भारतातील वैद्यकीय व्यवसायांच्या विविध प्रकारांची यादी करा आणि त्यावर टिप्पणी करा.

4) संमतीचे विविध प्रकार काय आहेत? माहितीपूर्ण संमती संबंधित केस कायद्यांवर चर्चा करा.

Q.2 लहान नोट्स लिहा (कोणत्याही 2) 12

1) योगदानात्मक निष्काळजीपणा

2) राष्ट्रीय वैद्यकीय आयोगाची कार्ये

3) नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यावसायिकांचे अधिकार आणि कर्तव्ये

4) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायद्यांतर्गत स्वॅप डोनेशन

प्र.३ कारणे देऊन खालील उत्तर द्या (कोणतेही दोन) 12

अ) एक प्रॅक्टिसिंग होमिओपॅथी डॉक्टर रुग्णांवर ॲलोपॅथी औषधांनी उपचार करत असल्याचे आढळले. दुर्दैवाने रुग्णाचा मृत्यू झाला.

1)डॉक्टर जबाबदार आहेत का?तुमची कारणे द्या.

२) संबंधित केस कायद्याचा हवाला द्या

ब) बॉम्बे सोनोलॉजी सेंटर ही एक नोंदणीकृत आस्थापना आहे .डॉ. एक्स हे मानद सोनोलॉजिस्ट म्हणून या केंद्रात काम करत आहेत 500 रुपये प्रति महिना मानधन . श्रीमती ए जी गरोदर आहेत, सोनोग्राफीसाठी क्लिनिकमध्ये येतात. डॉ. X चा एक सहाय्यक श्रीमती A चे नातेवाईक असलेल्या श्रीमान Y ला फोनवर माहिती देतो की "सर्व ठीक आहे"

1. हे कृत्य कोणत्याही कायद्याविरुद्ध आहे का?
2. कोणता कायदा? कृपया संबंधित विभागांचा उल्लेख करून तुमचे उत्तर स्पष्ट करा.
3. डॉ एक्स जबाबदार आहे का?

क) X टूथपेस्टची जाहिरात- 'जगभरातील दंतवैद्यांनी शिफारस केलेली', 'जागतिल क्रमांक 1 ची संवेदनशीलता टूथपेस्ट' आणि 'वैद्यकीयदृष्ट्या सिद्ध आराम, 60 सेकंदात काम करते',

1. ही जाहिरात आक्षेपार्ह आहे का? कारणे द्या
2. या जाहिरातीवर कोणत्या कायद्यानुसार कारवाई केली जाऊ शकते ? कारणे द्या.
3. संबंधित केस कायद्याचा हवाला द्या

41FE823E61A5DA97053F847A9B84CE44

12/5/2023

LLB Sem-VI

Q.P. 27606

ड) LSCS ऑपरेशन (ऑपरेटिव्ह डिलिव्हरी) नियोजित. रुग्ण आणि तिच्या नातेवाईकांचे उपचार करणाऱ्या डॉक्टरांशी घरगुती संबंध होते. त्यांना नॉर्मल डिलिव्हरी हवी होती. त्यांनी ऑपरेशनसाठी संमती देण्यास विलंब केला. दुसरे मत विचारले ज्यामुळे एक तास उशीर झाला. नंतर ऑपरेशनसाठी होकार दिला. या विलंबामुळे नवजात बाळाला त्रास सहन करावा लागला आणि त्याला प्रगत आणि महागड्या काळजीची आवश्यकता होती आणि त्यात काही त्रुटी राहिल्या. रुग्ण आणि नातेवाईकांनी डॉक्टर आणि रुग्णालयावर निष्काळजीपणा/सेवेत कमतरता असल्याचा आरोप केला.

1. ते यशस्वी होतील का? कारणे द्या
2. अशा प्रकरणांमध्ये तुम्ही हॉस्पिटल आणि डॉक्टरांना कोणत्या खबरदारीचा सल्ला द्याल यावर एक टीप लिहा?

Q4) खालील उत्तरे थोडक्यात द्या (कोणतेही ६) 12

1. ड्रग्ज अँड मॅजिक रेमेडीज (आक्षेपार्ह जाहिरात) कायदा, 1954 अंतर्गत जाहिरात काय आहे?
2. लिव्हिंग विल म्हणजे काय?
3. आत्मनिर्णयाचा अधिकार काय आहे?
4. अम्नीओसेन्टेसिस म्हणजे काय?
5. Res Ipsa Loquitor म्हणजे काय?
6. मानवी अवयव प्रत्यारोपण अधिनियम 1994 अंतर्गत जवळच्या नातेवाईकाची व्याख्या करा.
7. गर्भधारणापूर्व आणि प्रसवपूर्व निदान तंत्र (गैरवापराचे नियमन आणि प्रतिबंध) अधिनियम, 1994 चे उद्दिष्ट काय आहे?
8. बोलम्स टेस्ट म्हणजे काय
9. ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत 'ग्राहक' परिभाषित करा.
10. ईसीजी आणि ईईजी म्हणजे काय?

****

41FE823E61A5DA97053F847A9B84CE44

3L00210 - 5 Year BLS/LLB Sem VI

Paper / Subject Code: 35802 / Law and Medicine.

17/11/22

QP: 10010921

(Time: 3 Hours) (Total Marks 100)

Q.1 Answer the following in two to three sentences
- a) Mention two duties of doctor towards the patient.
- b) What is the objective of the DMR(OA) Act, 1954?
- c) What is Safe Kit?
- d) What is meant by 'Human Organ' under THOA Act, 1994?
- e) What is Contributory Negligence?
- f) What is Sex Selection under PCPNDT Act, 1994?
- g) Name the Central Act for Disaster Management in India.
- h) What is UNANI system of medicine?
- i) What is Clinical Trial?
- j) What is Golden Hour?

Q.2 Write Short Note on any four.
- a) Medico-legal aspect of Bhopal Gas tragedy
- b) Regulation of Pre-natal Diagnostic Techniques.
- c) Informed Consent
- d) Brain Stem death.
- e) Civil and Criminal liability of Doctor
- f) Euthanasia

Q.3 Answer the following by giving reasons **(any two)**

a) Mr. Sunil, relying on an advertisement claiming to cure Cancer, was taking free treatment and Medicine for Cancer at Charitable Hospital. He Discontinues his treatment against medical advice. After two months he suffers from relapse of the disease.
- i. Can Mr. Sunil take legal action against the doctor?
- ii. What defense can be put forth by the Hospital?
- iii. Name the law which prohibits such advertisement.

b) Mr. A Accompanied B to the hospital. At the hospital A donated blood. Through preliminary compulsory testing it was found that A was HIV positive. A doctor was coincidently a friend of his fiancée, he informed her about his medical condition due to which she broke off her engagement with A.
- i. Explain the rule of confidentiality.
- ii. What rights of A have been violated?
- iii. cite relevant case laws.

c) Mrs. Shalmali is five months pregnant and gets exposed to toxic gases due to an industrial accident. Eventually in the fifth month sonography doctor detected abnormality in the foetus.
- i. What is Pre-Natal diagnosis test?
- ii. Mention two purposes under which Pre Natal Diagnosis test

D6A99C70AD2773F6C66989BAC1FC1FD3

17/11/22

V Year BLS/LLB Sem VI

QP: 10010921

Q.4 Answer the following **(any four)**

a. Discuss the scope of Right to health & Medical care through landmark cases

b. Discuss the International Regulation for human experimentation with respect to the Helsinki Declaration of 1964.

c. Discuss the role of National & International agencies in Disaster Management.

d. What are the medico-legal aspects of road accident cases?

e. What are the major changes bought by decision given by Supreme Court in Indian Medical Association V.s V.P. Shantha and Ors.

f. What is Female Foeticide, Explain it with case laws which can be employed to check the menace to female foeticide in India.

V Year BLS/LLB Sem VI

17/11/22

QP: 10010921

[वेळ: ३ तास] [गुण: १००]

प्र.१ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे द्या.

१. रुग्णाप्रती डॉक्टरांची दोन कर्तव्ये सांगा.
२. DMR (OA) कायदा, १९५४ चे उद्दिष्ट काय आहे?
३. सेफ किटी म्हणजे काय?
४. THOA कायदा, १९९४ अंतगर्त 'मानवी अवयव' म्हणजे काय?
५. घडवून आणण्यास मदत करणारा निष्काळजीपणा म्हणजे काय?
६. PCPNDT कायदा,१९९४ अंतर्गत लिंग निवड म्हणजे काय?
७. भारतातील आपत्ती व्यवस्थापनासाठी केंद्रीय कायद्याचे नाव द्या.
८. युनानी औषध प्रणाली म्हणजे काय?
९. क्लिनिकल ट्रायल म्हणजे काय?
१०. गोल्डन अवर म्हणजे काय?

प्र.२ कोणत्याही चारवर लहान टीप लिहा.

१. भोपाळ गॅस दुर्घटनेची वैद्यकीय- कायदेशीर बाजू
२. प्रसवपूर्व निदान तंत्रांचे नियमन
३. सुचित संमती
४. ब्रेन स्टेम डेथ
५. डॉक्टरांची दिवाणी आणि फौजदारी दायित्व

प्र.३ करणे देऊन खालील उत्तर द्या (कोणतेही दोन)

अ) श्री सुनील कर्करोग बरा करण्याचा दावा करणाऱ्या जाहिरातीवर विसंबून, धर्मादाय रुग्णालयात कर्करोगावर मोफत उपचार आणि औषध घेत होते.
वैद्यकीय सल्ल्याविरुद्ध तो उपचार बंद करतो. दोन महिन्यांनतर त्याला पुन्हा आजार झाला.

i. श्री सुनील डॉक्टरांवर कायदेशीर कारवाई करू शकतात का?
ii. रुग्णालयात कोणता बचाव केला जाऊ शकतो.
iii. अशा जाहिरातींवर बंदी घालणाऱ्या कायद्याचे नाव सांगा.

ब. श्रीमती शाल्मली पाच महिन्यांची गर्भवती आहे आणि औद्योगिक अपघातामुळे तिला विषारी वायूंचा सामना करावा लागतो. अखेर पाचव्या महिन्यात सोनोग्राफीत डॉक्टरांना गर्भातील विकृती आढळून आली.

i. प्री-नेटेल निदान चाचणी म्हणजे काय?
ii. दोन उद्देशांचा उल्लेख करा ज्या अंतर्गत जन्मपूर्व निदान चाचणी रुग्ण केव्हा करु शकतो.

D6A99C70AD2773F6C66989BAC1FC1FD3

V Year BLS/LLB Sem VI

17/11/22

QP: 10010921

क. श्री. ए. बी. सोबत रुग्णालयात आले रुग्णालयात ए णे रक्तदान केले. प्राथमिक अनिवार्य चाचणीद्वारे असे आढळून आले की ए एचआयव्ही पॉझिटिव्ह आहे. एक डॉक्टर योगायोगाने त्याचा मागेतरचा मित्र होता, त्याने तिला त्याचा वैद्यकीय स्थितीबद्दल माहिती दिली ज्यामुळे तिने ए सोबतशी लग्न तोडले.

i. गोपनीयतेचा नियम स्पष्ट करा.

ii. ए च्या कोणत्या अधिकारांचे उल्लंघन झाले का?

iii. संबंधित केस कायद्यांचा हवाला द्या.

प्र.४ खालील उत्तरे द्या (कोणत्याही चार)

अ. महत्त्वाच्या प्रकरणांद्वारे आरोग्य आणि वैद्यकीय सेवेच्या अधिकाराच्या व्याप्तीची चर्चा करा.

ब. १९६४ च्या हेलसिंकी घोषणेच्या संदर्भात मानवी प्रयोगासाठी आंतरराष्ट्रीय नियमांची चर्चा करा.

क. आपत्ती व्यवस्थापनातील राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय संस्थांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

ड. रस्ते अपघात प्रकरणांची वैद्यकीय-कायदेशीर बाजू कोणती आहे?

इ. इंडियन मेडिकल असोसिएशन V.s.V.P शांता+मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयामुळे कोणते मोठे बदल झाले आहेत? शांता आणि ओ.आर.एस.

फ. स्त्री भ्रुणहत्या म्हणजे काय, भारतातील स्त्री भ्रुण हत्येचा धोका रोखण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या केस कायद्यांसह ते स्पष्ट करा.

****

17/11/23

LLB Sem VI (New)

Paper / Subject Code: 35614 / Law and Medicine.

QP: 10010923

[Time: 2 Hours] [Marks:60]

I. Answer any two of the following: (12 marks each) [Total: 24 marks]

a. What is informed consent? Who can give consent for the donation of human organs in case of death due to accident?

b. State the importance of Confidentiality with reference to Doctor - Patient Relationship. Support your answer with at least one case law.

c. *Discuss Indian Medical Council V/s V.P. Shanta AIR 1996 SC 550.*

d. What do you mean by "Golden Hour"? Cite the landmark case relating to accidents cases and state any two guidelines given by the SC in this regard.

II. Short Notes: Attempt ANY two (6 Marks Each) [12 Marks]

1. Brain-stem Death
2. Importance of medical record in accident cases
3. Kinds of Medical Profession
4. Right to Health under the Indian Constitution

III. Situational Problems- Any 2 out of 4. [6X2=12]

a. A boy, who was 20 years old met with an accident and was admitted on a free bed in a private charitable hospital. The boy was operated as an emergency case. However, later he developed infection and pus started oozing out. The patient sued the doctor and the hospital for negligence.

i. Can the doctor take the plea that he operated him in an emergency on a free bed, hence he is not liable? Give reasons for your answer.

ii. Can the patient approach Consumer Forum?

iii. Cite one case law.

b. A competent adult patient was suffering from brain tumour. It required an emergency operation. The operation was risky and expensive. The Patient refused the operation and was discharged against medical advice. After one month of discharge, the patient died. The relatives sued the doctor claiming negligence for not informing them about the seriousness of the illness.

i. Is the doctor liable? What could be the defense of the doctor?

ii. What is doctrine of contributory negligence? Can the doctrine of contributory negligence be applied in this case? Explain.

c. *"Determination of sex prohibited. On and from the commencement of this Act,--*

(a) no Genetic Counselling Centre or Genetic Laboratory or Genetic Clinic shall conduct or cause to be conducted in its Centre, Laboratory or Clinic, pre- natal diagnostic techniques including ultrasonography, for the purpose of determining the sex of a foetus;"

2621A253A4ECC7799C083506E70FA212

i. What is the relevance of prohibition of sex determination under the The Pre-Natal Diagnostic Techniques (Regulation and Prevention Of Misuse) Act, 1994?
ii. Define '*Genetic Counselling Centre*'.
iii. What do you understand by "pre-natal diagnostic procedures"?

d) A patient 'X' whose blood group was A+ve, was transfused with B+ve blood group on two different dates. The patient's condition worsened, and she soon died.

i. Is this a fit case of medical negligence? Why?
ii. Does this case require evidence to prove negligence? Why?
iii. Cite relevant case law.

IV. Two Sentences Answers: Any six out of ten **2X6=12**

i. What is zero FIR?
ii. The approval for performing human experimentation for drugs is granted by which body/authority?
iii. Define 'Transplantation' under the Transplantation of Human Organs Act, 1994
iv. Pre-natal diagnostic techniques can be conducted for which purposes?
v. State the meaning of the maxim *'Similia Similibus curantur'*. Which popular system of medicine is based on it?
vi. In medicine, STD is an abbreviation which stands for?
vii. What is 'Euthanasia'?
viii. What is Amniocentesis
ix. What do you understand by 'medical ethics?
x. Define 'Service' under Consumer Protection Act, 1986.

17/11/22

QP: 10010923

मराठी रूपांतर

(वेळ: २ तास) एकूण गुण : ६०

Q.१. कोणतेही दोन उत्तर द्या

a सूचित संमती म्हणजे काय? अपघातात मृत्यू झाल्यास मानवी अवयव दानासाठी कोण संमती देऊ शकेल?

b डॉक्टर-रुग्ण संबंधाच्या संदर्भात गोपनीयतेचे महत्त्व सांगा. तुमच्या उत्तराला किमान एका केस कायद्याने समर्थन द्या.

c भारतीय वैद्यकीय परिषद V/s V.P.. शांता (AIR 1996 SC 550.) सविस्तर चर्चा करा

d "गोल्डन अवर" म्हणजे काय? अपघात प्रकरणांशी संबंधित ऐतिहासिक प्रकरणाचा संदर्भ द्या आणि या संदर्भात SC ने दिलेली कोणतीही दोन मार्गदर्शक तत्त्वे सांगा.

Q.२ लहान टिपा: (कोणतेही दोन)

1) ब्रेन-स्टेम डेथ

2) अपघात प्रकरणांमध्ये वैद्यकीय रेकॉर्डचे महत्त्व

3) वैद्यकीय व्यवसायाचे प्रकार

4) भारतीय संविधानानुसार आरोग्याचा अधिकार

Q.३. परिस्थितीविषयक समस्या- 4 पैकी कोणतेही 2.

a) 20 वर्षांच्या एका मुलाचा अपघात झाला आणि त्याला खाजगी धर्मादाय रुग्णालयात मोफत बेडवर दाखल करण्यात आले. मुलावर इमर्जन्सी केस म्हणून ऑपरेशन करण्यात आले. तथापि, नंतर त्याला संसर्ग झाला आणि पू बाहेर येऊ लागला. निष्काळजीपणाबद्दल रुग्णाने डॉक्टर आणि रुग्णालयावर दावा दाखल केला.

17/11/22

QP: 10010923

i) तातडीच्या स्थितीत त्याने मोफत बेडवर त्याचे ऑपरेशन केले, त्यामुळे तो जबाबदार नाही अशी याचिका डॉक्टर घेऊ शकतात का? तुमच्या उत्तराची कारणे द्या.

ii) रुग्ण ग्राहक मंचाकडे जाऊ शकतो का?

iii) संबंधित केस कायद्याचा हवाला द्या.

b) एक सक्षम प्रौढ रुग्ण ब्रेन ट्यूमरने ग्रस्त होता. त्यासाठी आपत्कालीन ऑपरेशन आवश्यक होते. ऑपरेशन धोकादायक आणि खर्चिक होते. रुग्णाने ऑपरेशनला नकार दिला आणि वैद्यकीय सल्ल्याविरुद्ध त्याला सोडण्यात आले. एका महिन्याच्या डिस्चार्जनंतर, रुग्णाचा मृत्यू झाला. आजाराचे गांभीर्य न कळवल्याने नातेवाईकांनी डॉक्टरांवर निष्काळजीपणाचा दावा करत फिर्याद दिली.

i) डॉक्टर जबाबदार आहेत का? डॉक्टरांचा बचाव काय असू शकतो?

ii) योगदानात्मक निष्काळजीपणाचा सिद्धांत काय आहे? या प्रकरणात योगदानात्मक निष्काळजीपणाचा सिद्धांत लागू केला जाऊ शकतो का? स्पष्ट करणे.

c) "लिंग निश्चित करण्यास मनाई आहे. हा कायदा सुरू झाल्यापासून आणि तेव्हापासून,---

(अ) कोणतेही अनुवांशिक समुपदेशन केंद्र किंवा अनुवांशिक प्रयोगशाळा किंवा अनुवांशिक क्लिनिक गर्भाचे लिंग निश्चित करण्याच्या हेतूने, त्याच्या केंद्रात, प्रयोगशाळेत किंवा क्लिनिकमध्ये, अल्ट्रासोनोग्राफीसह जन्मपूर्व निदान तंत्र आयोजित करू शकत नाही;

i) जन्मपूर्व निदान तंत्र (गैरवापराचे नियमन आणि प्रतिबंध) अधिनियम, 1994 अंतर्गत लिंग निर्धारण प्रतिबंधाची प्रासंगिकता काय आहे?

ii) 'जेनेटिक कौन्सिलिंग सेंटर'ची व्याख्या करा.

iii) "प्री-नेटल डायग्नोस्टिक प्रक्रिया" द्वारे तुम्हाला काय समजते?

2621A253A4ECC7799C083506E70FA212

d) एक रुग्ण 'X' ज्याचा रक्तगट A+ve होता, त्याला B+ve गटाचे रक्त दोन वेगवेगळ्या तारखांना देण्यात आला. रुग्णाची प्रकृती बिघडली आणि लवकरच तिचा मृत्यू झाला.

i) हे वैद्यकीय निष्काळजीपणाचे प्रकरण आहे का? का?

ii) या प्रकरणात निष्काळजीपणा सिद्ध करण्यासाठी पुराव्याची आवश्यकता आहे का?

iii) संबंधित केस कायद्याचा हवाला द्या.

Q४. दोन वाक्यांची उत्तरे: दहा पैकी कोणतेही सहा

i) झिरो एफआयआर म्हणजे काय

ii) औषधांसाठी मानवी प्रयोग करण्यास मान्यता कोणत्या संस्थेने/अधिकारीद्वारे दिली जाते?

iii) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा, 1994 अंतर्गत 'प्रत्यारोपण' ची व्याख्या करा

v) 'सिमिलिया सिमिलिबस क्युरंटूर' या शब्दाचा अर्थ सांगा. त्यावर कोणती लोकप्रिय औषध प्रणाली आधारित आहे?

vi) वैद्यकशास्त्रात, STD हे एक संक्षेप आहे त्याचा अर्थ लिहा?

vii) 'इच्छामरण' म्हणजे काय?

viii) गर्भजल चिकित्सा म्हणजे काय

ix) 'वैद्यकीय नैतिकता' म्हणजे काय?

x) ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत 'सेवा' परिभाषित करा.

2621A253A4ECC7799C083506E70FA212

26/05/2022 Q.P. 93912

LLB Sem-VI

BLS Sem-X

Xerox (3)

Law & medicine

MCQs/ एकाधिक निवडी प्रश्न

Q.1 Amniocentesis means, removing the fluid from the/ Amniocentesis म्हणजे, मधून द्रव काढून टाकणे...

A. Lungs/ फुफ्फुसे

B. Amniocentesis Ovaries/ अंडाशय

C. Heart/ हृदय

D. Uterus/ गर्भाशय,

Q.2 In the medico-legal aspects, the Doctrine of Res Ipsa Loquitor is/ वैद्यकीय-कायदेशीर पैलूंमध्ये, रेस इप्सा लोकविटरचा सिद्धांत आहे.

A. The burden of proving the negligent events is on the Complainant/ निष्काळजीपणाच्या घटना सिद्ध करण्याचा भार तक्रारदारावर आहे.

B. The burden of disproving the negligent events is on the Doctor/ निष्काळजीपणाच्या घटना खोडून काढण्याचा भार डॉक्टरांवर आहे.

C. The doctrine which can be applied only to false cases/ जे सिद्धांत फक्त खोट्या केसेसवर लागू केले जाऊ शकतात

D. Circumstances of the events have to be given by the Complainant's witness/ घटनांची परिस्थिती तक्रारदाराच्या साक्षीने द्यावी लागेल.

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

26/05/2022 LLB Sem-VI Q.P. 93912
BLS Sem-X
Law & Medicine

Q.3 'Euthanasia' means/'इच्छामरण' म्हणजे:

A. A condition in which a medical patient is completely unresponsive to psychological and physical stimuli and displays no sign of higher brain function, being kept alive only by medical intervention/ अशी स्थिती ज्यामध्ये वैद्यकीय रुग्ण मानसिक आणि शारीरिक उत्तेजनांना पूर्णपणे प्रतिसाद देत नाही आणि उच्च मेंदूच्या कार्याची कोणतीही चिन्हे दर्शवत नाही, केवळ वैद्यकीय हस्तक्षेपाने जिवंत ठेवले जाते.

B. The practice of intentionally ending a life to relieve pain and suffering/ वेदना आणि दुःख दूर करण्यासाठी जाणूनबुजून जीवन संपवण्याची प्रथा

C. A prolonged state of unconsciousness/ बेशुद्धीची दीर्घकाळ अवस्था

D. A state of controlled, temporary loss of sensation or awareness that is induced for medical purposes/ नियंत्रित, तात्पुरती संवेदना किंवा जागरूकता नष्ट होण्याची स्थिती जी वैद्यकीय हेतूंसाठी प्रेरित आहे.

Q.4 The doctor, dealing with diseases of a newborn is called…. / नुकताच जन्माला आलेल्या बाळावर उपचार करणाऱ्यास काय म्हणतात?/

A. A Cardiologist/ कार्डिओलॉजिस्ट

B. A Neonatologist/ नेओनॅटोलॉजिस्ट

C. A Nephrologist/ नेफ्रोलॉजिस्ट

D. A Neurologist/ न्यूरॉलॉजिस्ट

26/05/2022 LLB Sem-VI BLS Sem-X Q.P. 93912

Law & Medicine

Q.5 Right to health, right to doctor's assistance, right to pollution-free environment includes under/ आरोग्याचा अधिकार, डॉक्टरांच्या मदतीचा अधिकार, प्रदूषणमुक्त वातावरणाचा अधिकार यांचा समावेश होतो.

A. Article 14 of Indian Constitution/ भारतीय राज्यघटनेचे कलम 14

B. Article 32 of Indian Constitution/ भारतीय राज्यघटनेचे कलम 32

C. Article 21 of Indian Constitution/ भारतीय राज्यघटनेचे कलम 21

D. Article 39 of Indian Constitution/ भारतीय राज्यघटनेचे कलम ३९

Q.6 ___________ was the first Unani Physician who opened the education of Medicine to all communities; also he is known as, "The father of Unani Medicine"/ __________ हे पहिले युनानी वैद्य होते ज्यांनी सर्व समुदायांसाठी वैद्यकशास्त्राचे शिक्षण खुले केले; त्यांना "युनानी औषधाचे जनक" म्हणूनही ओळखले जाते.

A. Dr. Bhabha/ डॉ. भाभा

B. Zia Mohd. Masood Rasheed/ झिया मोहम्मद. मसूद रशीद

C. Dr. Nawaz Quershi/ डॉ. नवाज कुरेशी

D. Hippocrates/ हिपोक्रेट्स

26/05/2022 LLB Sem-VI Q.P. 93912
BLS Sem-X
Law & Medicine

Q.7 'Homeopathy' is originated from a ________ physician and scientist/'होमिओपॅथी' ची उत्पत्ती ________ चिकित्सक आणि शास्त्रज्ञ यांच्यापासून झाली आहे....

A. German/ जर्मन

B. Unani/ युनानी

C. Greek/ ग्रीक

D. Persian/ पर्शियन

Q.8 Who of the following coined the term, 'Naturopathy'? / "निसर्गोपचार" ही संज्ञा खालीलपैकी कोणी तयार केली?

A. Hippocrates/ हिपोक्रेटस

B. Dr. John Martin Honigberger/ बी. डॉ. जॉन मार्टिन होनिगबर्गर

C. Dr. Benedict L./ डॉ. बेनेडिक्ट एल.

D. Dr. John Scheel/ डी. डॉ. जॉन स्कील

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

26/05/2022 LLB Sem-VI Q.P. 93912

BLS Sem-X

Law & medicine

Q.9 Brain stems death means/ ब्रेन डेथ म्हणजे मृत्यू

A. All the functions of the brain are permanently and irreversibly ceased/ मेंदूची सर्व कार्ये कायमची आणि अपरिवर्तनीयपणे बंद होतात.

B. All the functions of the brain have temporarily ceased/ मेंदूची सर्व कार्ये तात्पुरती ठप्प झाली आहेत.

C. All functions of the brain are reversible/ मेंदूची सर्व कार्ये उलट करता येण्यासारखी असतात.

D. All the functions of the brain are permanently and reversibly ceased/ मेंदूची सर्व कार्ये कायमस्वरूपी आणि उलट ठप्प होतात.

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

26/05/2022 LLB Sem-VI Q.P. 93912
BLS Sem-X
Law & Medicine

Q.10 "Transplantation" is defined under the Transplantation of Human Organs Act, 1994 as which of the following? / मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा, 1994 च्या अंतर्गत "प्रत्यारोपण" ची व्याख्या खालीलपैकी कोणती म्हणून केली आहे?

A. Affixing of any organ from any living person or deceased person to some other living person/ कोणत्याही जिवंत व्यक्ती किंवा मृत व्यक्तीकडून इतर जिवंत व्यक्तीला कोणताही अवयव चिकटवणे

B. Grafting of any human organ from any living person or deceased person to some other living person for non-therapeutic purposes/ कोणत्याही जिवंत व्यक्ती किंवा मृत व्यक्तीकडून इतर जिवंत व्यक्तींना गैर-उपचारात्मक हेतूंसाठी कोणत्याही मानवी अवयवाची कलम करणे

C. Removal of human organ from any person who is alive or deceased person to some other living person for therapeutic purposes/ जिवंत किंवा मरण पावलेल्या कोणत्याही व्यक्तीकडून उपचारात्मक हेतूंसाठी मानवी अवयव काढून टाकणे.

D. Grafting of any human organ from any living person or deceased person to some other living person for therapeutic purposes/ उपचारात्मक हेतूंसाठी कोणत्याही जिवंत व्यक्ती किंवा मृत व्यक्तीकडून इतर जिवंत व्यक्तीला मानवी अवयवाची कलम करणे

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

26/05/2022 LLB Sem - VI Q.P. 93912
BLS Sem - X
Law & medicine

Q.11) Sushruta Samhita deals with which of the following? / सुश्रुत संहिता खालीलपैकी कोणत्या विषयाशी संबंधित आहे:

A. Surgery/ शस्त्रक्रिया

B. Internal Medicine/ अंतर्गत औषध

C. Vedas/ वेद

D. Physiotherapy/ फिजिओथेरपी

Q.12 Pre-natal diagnostic techniques can be conducted for which of the following purposes? /प्रसवपूर्व निदान तंत्र खालीलपैकी कोणत्या उद्देशासाठी आयोजित केले जाऊ शकते?

A. Detection of chromosomal normalities and genetic metabolic diseases/ क्रोमोसोमल सामान्यता आणि अनुवांशिक चयापचय रोगांचा शोध

B. Detention of haemoglobin and congenital normalities/ हिमोग्लोबिन आणि जन्मजात सामान्यता रोखणे

C. Detection of chromo-normalities and genetic diseases/ क्रोमो-सामान्यता आणि अनुवांशिक रोगांचा शोध

D. Detection of chromosomal abnormalities, genetic metabolic diseases, sex-linked genetic diseases, congenital anomalies and any other abnormalities or diseases as may be specified by the Supervisory Board/क्रोमोसोमल विकृती, अनुवांशिक चयापचय रोग, लिंग-संबंधित अनुवांशिक रोग, जन्मजात विसंगती आणि पर्यवेक्षी

26/05/2022 LLB Sem-VI G.P 93912
BLS Sem-X
Law & medicine

मंडळाद्वारे निर्दिष्ट केल्यानुसार इतर कोणत्याही विकृती किंवा रोगांचे शोध

Q.13 Which of the following case was related to 'Deficiency in services' as defined under the Consumer Protection Act, 1986? /ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत परिभाषित केल्यानुसार खालीलपैकी कोणते प्रकरण 'सेवांमधील कमतरता' शी संबंधित होते?

A. Harjot A. Versus Spring Meadows/ हरजोत A. विरुद्ध स्प्रिंग मेडोज
B. M. C. Mehta V. Union of India/ M. C. मेहता वर्सेस युनियन ऑफ इंडिया
C. State of Punjab V. Ram Lubhaya/ डी. पंजाब राज्य विरुद्ध राम लुभाया
D. Ramanujan V Shriram/ रामानुजन व्ही श्रीराम

Q.14 Medical insanity is different from _______________ insanity/ वैद्यकीय वेडेपणा _______________ वेडेपणापेक्षा वेगळा आहे

A. Legal/ कायदेशीर
B. Political/ राजकीय
C. Social/ सामाजिक
D. Historical/ ऐतिहासिक

Q.15 In medico-legal cases STD is an abbreviation for/ वैद्यकीय-कायदेशीर प्रकरणांमध्ये STD हे संक्षेप आहे....

A. Some treatable disorder/ काही उपचार करण्यायोग्य विकार
B. Sexually Transmitted Diseases/ लैंगिक संक्रमित रोग
C. Socially transmitted diseases/सामाजिक संक्रमित रोग
D. None of the above/ वरीलपैकी काहीही नाही

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

26/05/2022 LLB Sem-VI Q.P. 93912
BLS Sem-X
Law & Medicine

Q.16) Which of the following is the correct definition of Composite Negligence?/ संमिश्र निष्काळजीपणाची खालीलपैकी योग्य व्याख्या कोणती?

A. Harm done to patients by combination of two or more persons not contributed by the patient himself/ रूग्णांनी स्वतः योगदान न दिलेले दोन किंवा अधिक व्यक्तींच्या संयोगाने रूग्णांचे होणारे नुकसान

B. Monetary and physical injury caused to the patients / रुग्णांना होणारी आर्थिक आणि शारीरिक इजा

C. Harm done to patients / रुग्णांचे होणारे नुकसान

D. Harm done by himself/ रूग्णांनी स्वत केले नुकसान

Q.17) The concept of 'Brain-stem death' is defined under Section ______ of the Transplantation of Human Organs and Tissues Act, 1994/ 'ब्रेन-स्टेम डेथ' या संकल्पनेची व्याख्या कलम ______ च्या अंतर्गत केली आहे मानवी अवयव आणि ऊतींचे प्रत्यारोपण कायदा, 1994:

A. 2 (a)/

B. 2(b)/

C. 2(c)/

D. 2(d)/

Q.18) A 'Magic remedy' is defined under Section ________ of the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954/ ड्रग्ज अँड मॅजिक रेमेडीज (आक्षेपार्ह जाहिराती) कायदा, 1954 च्या कलम ________ अंतर्गत 'जादूचा उपाय' परिभाषित केला आहे.

A. 2 (a)/

B. 2(b)/

C. 2(c)/

D. 2(d)/

Q.19) The term, 'Consumer' has been defined under Section ________ of the Consumer Protection Act, 1986/ 'ग्राहक' या शब्दाची व्याख्या ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 च्या कलम ________ अंतर्गत करण्यात आली आहे.

A. 2 (a)/

B. 2(b)/

C. 2(c)/

D. 2(d)/

Q.20) What is the process of examination of a dead body carried out for knowing the cause of death known as? / मृत्यूचे कारण जाणून घेण्यासाठी मृतदेहाची तपासणी करण्याची प्रक्रिया कोणती म्हणून ओळखली जाते?

A. Biopsy/ बायोप्सी

B. Autopsy/ शवविच्छेदन

C. Investigation/ तपास

D. Inquest/ चौकशी

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

26/05/2022 LLB Sem-VI BLS Sem-X Q.P. 93912

II Descriptive Questions: (All questions are compulsory)/ वर्णनात्मक प्रश्न:

(सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत)

1. Meaning of Brain stem death/ ब्रेन स्टेम डेथ अर्थ
2. Give any three functions and activities of Red Cross/ रेडक्रॉसची कोणतीही तीन कार्ये आणि उपक्रम द्या.
3. Briefly mention any 2 landmark cases on Consumer Protection Act, 1986 and Indian Penal provisions/ ग्राहक संरक्षण कायदा, 1986 आणि भारतीय दंडात्मक तरतुदींवरील कोणत्याही 2 महत्त्वाच्या प्रकरणांचा थोडक्यात उल्लेख करा.
4. What do you mean by the Regulation of hospitals under The Transplantation of Human Organs Act, 1994? / मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा, 1994 अंतर्गत रुग्णालयांचे नियमन म्हणजे काय?
5. Meaning of Informed Consent/ माहितीपूर्ण संमतीचा अर्थ
6. Explain the meaning of 'Magic' and any 2 relevant illustrations, as per the Drug and Magic Remedies (Objectionable Advertisement) Act, 1954?/ ड्रग अँड मॅजिक रेमेडीज (आक्षेपार्ह जाहिरात) कायदा, 1954 नुसार, 'जादू' चा अर्थ आणि कोणतेही 2 संबंधित चित्रे स्पष्ट करा?
7. What do you mean by the term, 'Siddha?'/ 'सिद्ध?' या शब्दाचा अर्थ काय आहे?
8. Differences between ECG and EEG? / ECG आणि EEG मधील फरक?
9. Medical Record/ वैद्यकीय रेकॉर्ड
10. Role of WHO in medical ethics and medical profession/ वैद्यकीय नैतिकता आणि वैद्यकीय व्यवसायात WHO ची भूमिका

28664C990148DE74AAA48B9456A6753D

30/5/19

Paper / Subject Code: 35602 / Law and Medicine.

LLB sem VI
BLS sem X

[Time: 3 Hours] [Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Cite relevant case laws wherever necessary.
3. Figures to the right indicate maximum marks.

Q.1 Answer the following in not more than two sentences: - **20**

a) What is a good clinical trial?
b) Mention two laws that outline the conduct of medical practitioners.
c) What is the relevance of 'Golden hour'?
d) Define 'foetus' under PCPNDT, Act 1994.
e) Define 'Deficiency in service' under Consumer Protection Act, 1986
f) State two duties of hospitals towards road accident victims.
g) Name two systems of medicine prevalent in India.
h) What is 'Res Ipsa Loquitur'?
i) Define 'Brain stem death' under Transplantation of Human Organ, Act 1994?
j) Define 'Magic Remedy' under DMR (OA) Act, 1954.

Q.2 Write short notes on **any four:** **20**

a) Disaster Management Preparedness in case of Industrial Disasters.
b) Medical Malpractices
c) Restrictions on removal and transplantation of human organs and tissues.
d) Medico-legal aspects of sexual assault cases.
e) Doctrine of Informed consent
f) *Dr. Jacob Mathew v. State of Punjab* (2005) 6 SCC 1

Q.3 Answer the following by giving reasons **(any two)** :- **12**

a) 'X' is admitted to hospital for childbirth. Her gynecologist advises a C-Section that 'X' undergoes. On second opinion, it is found that C-Section was not required.
 i. What are the grounds on which 'X' can ask for compensation?
 ii. Who is a 'gynecologist' under PCPNDT Act, 1994
 iii. What action can be taken against the gynecologist?

b) 'X' was being treated for AIDS by hospital 'Y'. Hospital 'Y' informed his office of his disease due to which he lost his job and his fiancée broke off the engagement.
 i. What is the duty of the hospital in such cases?
 ii. Does 'X' have a claim against the hospital? Give Reasons
 iii. On what grounds can the hospital justify its action?

3015119

30/5/19

LLB sem VI
BLS sem X

c) An octogenarian couple have petitioned the government for granting them permission for active euthanasia.
   i. What is active euthanasia?
   ii. What is the legal status of euthanasia in India?
   iii. Mention the landmark Indian case dealing with euthanasia.

Q.4 Answer the following (any four): **48**

a) Explain the responsibility of the state in disaster management with respect to National Disaster Management Act, 2005.
b) Discuss the scope of Right to health and medical care through landmark cases decided by the Supreme Court.
c) Critically examine the PCPNDT, Act 1994 on its effectiveness to curb female feticide in India.
d) Discuss in detail the changes that the applicability of the Consumer Protection Act, 1986 has brought to the medical profession.
e) Explain in detail the various systems of medicine practiced in India.
f) Discuss the international regulation for human experimentation with respect to the Helsinki Declaration of 1964.

****

85A55AA012BBCD63B826DE55CD94F71F

30/5/2019

[वेळ: ३ तास] [गुण: १००]

सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२. संदर्भांप्रमाणे महत्वपूर्ण न्यायनिवाडांचा उल्लेख करणे.
३. उजवीकडील अंक कमाल गुण दर्शवितात.

प्र.१ एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा. २०

अ) उत्तम क्लिनिकल ट्रायल चा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) वैद्यकिय व्यावसायिकांच्या व्यवसायिक बाबींशी संबंधीत कोणत्याही दोन कायद्यांचे नावे लिहा.

क) 'गोल्डन अवर' ची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) पी सी पी एन डीटी कायदा, १९९४ अंतर्गत 'फीटस (भ्रूण/गर्भ)' ही व्याख्या लिहा.

इ) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'सेवेतील कमतरता' (डेफिशीयनसी इन सर्व्हीस) ही व्याख्या लिहा.

फ) रस्ते अपघातग्रस्तांप्रति रुग्णालयांचे कोणतेही दोन कर्तव्ये नमूद करा.

ग) भारतामध्ये प्रचलित अशा कोणत्याही दोन वैद्यक उपचार पद्धतींचे नावे लिहा.

ह) 'रेस इप्सा लोक्वीटोर' चा अर्थ स्पष्ट करा.

ई) 'ब्रेन -स्टेम मृत्यु' (मानवी अवयव प्रत्यारोपण अधिनियम, १९९४ अंतर्गत) व्याख्या लिहा.

ज) डी एम आर (ओ ए) कायदा, १९५४ अंतर्गत 'जादुई उपचार' ही व्याख्या लिहा.

प्र.२ टिपा लिहा (कोणतेही ४) २०

अ) औद्योगिक आपत्ती मधील आपत्ती व्यवस्थापनाची तयारी

ब) वैद्यकिय गैरप्रकार

क) मानवी अवयव काढणे व प्रत्यारोपण करण्यावरील निर्बंध

ड) लैंगिक हल्ल्यामधील न्यायवैद्यक पैलू

इ) माहितीपूर्ण संमती (इन्फोर्मड् कंसेंट) चा सिद्धांत

फ) डॉ जेकब मेथ्यु वि. पंजाब राज्य (२००५) ६ एस सी सी १.

प्र.३ कारणांसहित उत्तरे लिहा (कोणतेही २) १२

अ) सौ 'X' हीस प्रसुतिकरिता रुग्णालयात दाखल करण्यात आल्यावर तेथील स्त्रीरोग व प्रसुतितज्ञ सीझेरियन ऑपरेशन ने प्रसुति करण्याचा सल्ला देतात. द्वितीय मत घेतल्यावर असे लक्ष्यात येते की सदर प्रसुति सीझेरियन ऑपरेशन शिवाय होऊ शकली असती .

85A55AA012BBCD63B826DE55CD94F71F

30/5/2019

i. कोणत्या निकषांवर 'X' नुकसान भरपाई मागु शकते?

ii. पी सी पी एन डी टी कायदा, १९९४ 'स्त्रीरोगतज्ञ' ही व्याख्या लिहा.

iii. सदर प्रसुती तज्ञाविरोधात कशा प्रकारे कायदेशीर कारवाई करता येऊ शकते?

ब) एड्स च्या उचारार्थ 'X' हा इसम 'Y' नामक रुग्णालयात उपचार घेत असतो. सदर रुग्णालयाने 'X' च्या व्याधी बद्दलची माहिती त्याच्या कार्यालयात दिली. परिणामी 'X' ला नोकरीस मुकावे लागले व परिणामी त्याचे ठरलेले लग्न मोडले.

i. अशा प्रकारात रुग्णाल्यांचे काय कर्तव्य असतात ?

ii. रुग्णालयाकडून 'X' कशा प्रकारे नुकसान भरपाई मागु शकतो?

iii. आपले कृत्य सदर रुग्णालय कोणत्या आधारांवर योग्य ठरवू शकतात?

क) ८० पेक्षा अधिक वय असलेले वयोवृद्ध जोडपे सरकार दरबारी विनंती करते की त्यांस सुखाचे मरण देण्यात यावे .

i. ॲक्टीव्ह युथनेसीय (सुखाचे मरण) म्हणजे काय ?

ii. युथनेसीयाच्या भारतातील सध परिस्थिती बद्दल थोडक्यात लिहा.

iii. सदर विषयावरील भारतातील सर्वात महत्वाच्या न्यायनिवाडया बद्दल थोडक्यात लिहा.

प्र.४ निबंधस्वरूप उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) ४८

अ) 'राष्ट्रीय आपत्ती व्यवस्थापन कायदा, २००५' च्या अनुषंगाने शासनाची आपत्ती व्यवस्थापना संबंधीची जबाबदारी अधोरेखित करा.

ब) महत्वपूर्ण न्यायनिवड्यांच्या आधारे आरोग्याचा व योग्य औषधोपचाराच्या मुलभूत अधिकारांबद्दल सविस्तर लिहा.

क) प्री कनसेप्शन ॲन्ड प्री नेटल डायग्नोस्टिक टेक्निक ॲक्ट, १९९४ ह्या कायद्याद्वारे स्त्री भृणहत्ये वर कशा प्रकारे निर्बंध ठेवला जातोय व त्याची अंमलबजावणी ह्या विषयावर सविस्तर लिहा.

ड) ग्राहक सरक्षण कायदा, १९८६ द्वारे वैधकिय व्यवसायां मध्ये कोणते परिणाम झाले ते सविस्तर लिहा.

इ) भारतामध्ये प्रचलित विविध वैधकीय उपचार पद्धतींबद्दल सविस्तर माहिती लिहा .

फ) १९६४ च्या हेलसिंकी डीक्लेरेशन व त्यानुसार लागू झालेल्या आंतरराष्ट्रीय सिद्धांतांची सविस्तर माहिती लिहा .

****

85A55AA012BBCD63B826DE55CD94F71F

Dec-2018

Paper / Subject Code: 35802 / Law and Medicine.

LLB Sem-VI

Q.P. Code :21999

[3 Hours] **[Total Marks: 100]**

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:
1. **All questions are compulsory.**
2. **Figures to the right indicate marks.**
3. **Cite Case laws wherever applicable.**

Q1. Answer the following in not more than two sentences:- **(20)**

a) Define 'Magic Remedy' under DMR (OA) Act, 1954.

b) Give two examples of medico-legal cases.

c) What are the prerequisites of a legally valid dying statement?

d) Mention two duties of doctors towards victims of road accidents.

e) What is meant by "Res Ipsa Loquitor"?

f) What are the objectives of TOHO Act, 1994?

g) Define 'Advertisement' under DMR (OA) Act, 1954.

h) 'What is meant by" fiduciary relationship".

i) Define "donor"under TOHO Act, 1994.

j) What is the jurisdiction of National Commission under Consumer Protection Act, 1986.

Q2. Write short notes on any four: **(20)**

a) Doctor - patient contractual relationship.

b) Clinical trials on prisoners

c) Civil and Criminal liability of doctors.

d) Siddha system of medicine.

e) Medico legal issues of Industrial Mass Disasters.

f) Doctrine of Informed Consent.

Q3. Answer the following by giving reasons (any two) :- **(12)**

A) "Despite the Transplantation of Human Organs Act, 1994 being amended a number of times the racketing of human organs still continues" reads a headline of a newspaper.

i. What is "human organ" under TOHO Act, 1994?

ii. Who is a "Near Relative" under TOHO Act, 1994?

iii. Which authority under TOHO Act,1994 regulates living donor transplants?

08AE2D2E9D0CC5015671E7EE7E8499BC

Dec-2018

Dec'18 Sem VIII LLB

B) "A" was suffering from TB and being treated at a hospital. The hospital released his medical records to his employers. "A" was retrenched by employers on grounds of ill health.

i. What is privileged information?

ii. Mention two limitations on the right to privacy.

iii. What legal remedies are available to 'A'?

C) "X" a victim of sexual assault was admitted to hospital for treatment.

i. Mention two sexual offences as per Indian Penal Code, 1860.

ii. Mention any two duties of hospitals dealing with victims of sexual assault.

iii. Mention two precautions taken during medical examination of victims of sexual assault.

Q4. Answer the following (any four). **(48)**

a) Discuss the international regulation for human experimentation with respect to the Nuremberg Code.

b) Explain the responsibility of the state in Disaster Management with respect to National Disaster Management Act, 2005.

c) Explain the patient's right to self-determination with respect to consent.

d) Discuss the scope of Right to health and medical care through landmark cases decided by the Supreme Court.

e) Discuss in detail the changes brought by the applicability of the Consumer Protection Act, 1986 to the Medical Profession.

f) Discuss the legal position of euthanasia in India with the help of case laws.

08AE2D2E9D0CC5015671E7EE7E8499BC

Dec - 2018

Q.P. Code :21999

[३ तास] [एकूण गुण :१००]

Please check whether you have got the right question paper.

सुचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२) संदर्भातील मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
३) उजवीकडील अंके अधिकतम गुण दर्शवितात.
४) उत्तरांमध्ये योग्य केस लॉ चा समावेश असावा.

प्र१. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (२०)
अ) "जादुई उपचार" ची व्याख्या लिहा.(डी एम आर (ओ ए) कायदा,१९९४ अन्वये).
ब) न्यायवैद्यक केसेस ची दोन उदाहरणे लिहा.
क) मृत्युपूर्व जबानीच्या दोन कायदेशीर गरजा लिहा.
ड) रस्ते अपघातग्रस्तांबद्दल डॉक्टरांचे कोणतीही दोन कर्तव्ये लिहा.
इ) "रेस इप्सा लोक्वीटोर" म्हणजे काय?
फ) "ट्रान्सप्लान ऑफ ह्युमन ऑरगन्स कायदा, १९९४" चे दोन उद्दिष्टे लिहा.
ग) "जाहिरात" (टोहो कायदा,१९९४) ची व्याख्या नमूद करा.
ह) "फिड्यूशीयरी रिलेशनशीप" ची व्याख्या लिहा.
ई) "डोनर" ही व्याख्या लिहा.
ज) ग्राहक संरक्षण कायद्यान्वये "राष्ट्रीय आयोग" (नॅशनल कमीशन) ची व्याख्या लिहा.

प्र२. टिपा लिहा (कोणतेही चार) (२०)
अ) डॉक्टर-रुग्ण कंत्राटी संबंध
ब) कैद्यांवरील क्लिनिकल ट्रायल
क) डॉक्टरांची दिवाणी व फौजदारी जबाबदारी स्पष्ट करा.
ड) सिद्धा उपचारपद्धती
इ) औद्योगिक क्षेत्रातील आपत्तीचे न्याय-वैद्यक पैलू.
फ) इन्फोर्मड् कन्सेंट ची सिद्धांत.

प्र३. सोडवा (कोणतेही दोन) (१२)
अ) एका वर्तमानपत्राचा मथळा, "मानवी अवयवांची रॅकेटींग मोठ्या प्रमाणात सुरु आहे, जरी ट्रान्सप्लान ऑफ ह्युमन ऑरगन्स कायदा, १९९४ मध्ये अनेकवेळा सुधारणा करण्यात आली."
१) "मानवी अवयव" ची व्याख्या लिहा.
२) "जवळचे नातेवाईक" ची व्याख्या लिहा.

08AE2D2E9D0CC5015671E7EE7E8499BC

Dec - 2018

Q.P. Code :21999

३) टोहो कायदा, १९९४ अन्वये कोणत्या ऑथोरीटी ला प्रत्यारोपण करण्यास परवानगी देण्याचा अधिकार आहे.

ब) "A" ह क्षयरोगी आहे व एका रुग्णालयात उपचार घेत आहे. सदर रुग्णालयातर्फे "A" ची क्षयरोगांची माहिती त्याच्या कार्यालयाला देण्यात येते. तब्येतीच्या कारणास्तव "A"ला कामावरून काढण्यात येते.

१) "प्रीवीलीज्ड इन्फोर्मेशन" चा अर्थ लिहा.

२) "राईट टू प्राईवसी" चे कोणते हि दोन निर्बंध लिहा.

३) "A" कडे कोणते कायदेशीर उपाय उपलब्ध आहेत.

क) लैंगिक हल्ल्याची 'X' या पिडीतेस रुग्णालयात दाखल केली गेली.

१) भारतीय दंडसहिता, १८६० अनुसार कोणतेही दोन लैंगिक गुन्हे नमूद करा.

२) अशा प्रकारच्या रुग्णांप्रती रुग्णालयाचे कोणतेही दोन कर्तव्ये नमूद करा.

३) अशा रुग्णांच्या वैद्यकीय तपासणीच्या वेळी घेण्यात येणाऱ्या दोन खबरदारीच्या उपायांबद्दल लिहा.

प्र४. सविस्तर लिहा. (कोणतेही चार) (४८)

अ) "न्यूरेम्बर्ग कोड" चं आधारे ह्युमन एक्सपेरिमेंटेशन ह्या विषयाबद्दल आंतरराष्ट्रीय निर्बंधाविषयी लिहा.

ब) राष्ट्रीय आपत्ती व्यवस्थापन कायदा २००५, अन्वये आपत्ती व्यवस्थापनाच्या बाबतीत शासनाची जबाबदारी ह्या विषयी सविस्तर लिहा.

क) रुग्णाचा "सेल्फ डीटर्मीनेशन" चा अधिकार ह्या विषयावर निबंध लिहा.

ड) आरोग्याचा अधिकार व वैद्यकीय उपचारांची अधिकार ह्या विषयी सर्वोच्च न्यायालयातर्फे दिल्या गेलेल्या न्यायनिवाड्यांच्या आधारे सविस्तर लिहा.

इ) ग्राहक सरक्षण कायदा, १९८६ द्वारा वैद्यकीय व्यवसायावर झालेल्या परिणामांबद्दल सविस्तर लिहा.

फ) "दयामरण" ह्या विषयावरील भारतीय न्यायव्यवस्थेद्वारे दिल्या गेलेल्या न्यायनिवाड्यांच्या आधारे कायदेशीर बाबींवर प्रकाश टाका.

****

08AE2D2E9D0CC5015671E7EE7E8499BC

Law & medicine 4/6/18

LLB sem-VI / BLS sem-X

Q.P. Code :21998

[3 Hours] [Total Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figure to the right indicate maximum marks.
3. Write case law wherever applicable.

Q1. Answer the following in not more than two sentences:- **(20)**

a) Define "brain stem death" under TOHO Act, 1994?
b) What are the objectives of PCPNDT, Act, 1994?
c) Mention two grounds on which MCI can take disciplinary actions against Doctors.
d) What is "Express Consent"?
e) Define "embryo" under PCPNDT, Act, 1994.
f) Define 'Drug' under DMR (OA) Act, 1954.
g) Define "Deficiency in service" under Consumer Protection Act, 1986.
h) State any two rights of a registered medical Practitioner.
i) What is the significance of Hippocrates's Oath in Medical profession?
j) State two duties of doctors towards victims of sexual assault.

Q2. Write short notes on any four: **(20)**

a) Doctrine of Informed consent.
b) Restrictions on removal and transplantation of human organs and tissues.
c) Medico-legal aspect of Road accident cases.
d) Ethics of Clinical Trials on fetuses.
e) Medical Malpractices.
d) Legal issues faced by Victims of Bhopal Gas Tragedy.

Q3. Answer the following by giving reasons (any two) :- **(12)**

A) "X" is nine weeks pregnant and is under Ayurvedic treatment. It is detected that the fetus has chromosomal abnormality. The Ayurvedic doctor performs the abortion in a registered medical clinic.

i. Mention two prenatal diagnostic techniques.
ii. When does law permit the use of prenatal diagnostic techniques?
iii. Comment on the legality of an Ayurvedic doctor performing abortion.

Law & Med 4/6/18

B) 'X' was admitted to hospital for treatment for food poisoning. A nurse kept a massage oil on his medicine rack. 'X's mother administered the massage oil in place of medicine due to which 'X' suffered an allergic skin reaction, for which he had to undergo expensive and prolonged treatment.

i. What is medical negligence?

ii. Against whom can 'X' claim damages and in which redressal forum?

iii. What is the defense available to the defendant?

C) "B" was standing on the road side when he was hit by a speeding car. He suffered a head injury and was rushed to hospital. After investigation it was found that the driver was drunk.

i. What is the duty of hospitals towards accident victims?

ii. Can the hospital insist on prior filing of F.I.R.?(Support your answer using case laws.)

iii. Mention two laws under which the driver can be charged?

Q4. Answer the following (any four). **(48)**

a) Discuss the scope of Right to health and medical care through landmark cases decided by the Supreme Court.

b) Explain in detail the Medico-legal aspects of sexual assault cases.

c) Discuss in detail the various systems of medicine in India.

d) What major changes did the applicability of Consumer Protection Act, 1986 make to medical practice?

e) Explain Informed consent and Implied consent in light of Doctor Patient Contractual Relationship.

f) Explain in detail the various provisions of TOHO Act, 1994 dealing with the authority of removal of human organs and tissues.

Jun = 2018

Law & - medicine

Q.P. Code :21998

[३ तास] **[एकूण गुण :१००]**

Please check whether you have got the right question paper.

सुचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
३) उजवीकडील अंक अधिकतम गुण दर्शवितात.
४) उत्तरांमध्ये योग्य केस लॉ चा समावेश असावा.

१. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (२०)

अ) "ब्रेन स्टेम डेथ" ची व्याख्या लिहा.

ब) पी सी पी एन डी टी कायद्याचे उद्दिष्टे लिहा.

क) डॉक्टरांविरुध्द MCI कोणत्या दोन आधारांवर दंडात्मक कारवाई करू शकते?

ड) एक्सप्रेस संमती म्हणजे काय?

इ) "एम्ब्रियो " ची व्याख्या लिहा.(पी सी पी एन डी टी कायदा,१९९४ नुसार)

फ) डी एम आर (ओ ए) कायदा, १९५४ अन्वये "ड्रग" ची व्याख्या लिहा.

ग) "डीफीशीयन्सी इन सर्विस" ची ग्राहक संरक्षण कायद्यानुसार व्याख्या लिहा.

ह) नोंदणी कृत वैद्यकीय अधिकारांचे कोणतेही दोन अधिकार नमूद करा.

ई) "हिप्पोक्रेटस ओथ" चे वैद्यकीय व्यवसायातले महत्व सांगा.

ज) लैंगिक हल्ल्याच्या पिडीतांसाठी डॉक्टरांचे कोणतेही दोन कर्तव्ये नमूद करा.

प्र२. टिपा लिहा.(कोणतेही चार) (२०)

अ) इन्फोर्मड कन्सेंट (माहितीपूर्ण संमती) चे सिद्धांत

ब) मानवी अवयवांचे प्रत्यारोपणावरील निर्बंध

क) रस्ते अपघातांबद्दलचे न्यायवैद्यक पैलू.

ड) नवजात अर्भकांवरील वैद्यकीय चाचण्यांचे नैतिक पैलू.

इ) वैद्यकीय गैरप्रकार.

फ) भोपाल वायुगळती पीडीतांच्या कायदेशीर अडचणी.

प्र३. सोडवा (१२)

अ) "X" हि स्त्री गरोदर असून तीस नऊ आठवड्यांची प्रेग्नन्सी आहे. एका नोंदणीकृत क्लिनिकमध्ये हि गरोदर स्त्री गर्भपात करून घेते. सदर गर्भपात एका आयुर्वेदिक डॉक्टराकडून केला जातो. (अर्भकाच्या क्रोमोझोमल अब्नॉर्मलीटीसच्या आधारावर सदर गर्भपात केला जातो.)

7D4AB4BCBF238DAD14A13254DEFA203B

१) कोणत्याही दोन प्रीन्टेल डायग्नोस्टिक चाचण्यांची माहिती द्या.
२) कायद्यानुसार कोणत्या दोन प्रीन्टेल डायग्नोस्टिक चाचण्यांना परवानगी देण्यात येते.
३) आयुर्वेदिक डॉक्टराकडून करण्यात येणाऱ्या गर्भपाताची कायदेशीर बाजू पडताळा.

ब) अन्नातून विषबाधा झालेल्या 'X' ला रुग्णालयात दाखल केले जाते. एका परीचारीकेने रॅकवर ठेवलेल्या मसाज तेलाला औषध समजून सदर रुग्णाची आई त्यास ते पाजते. 'X' ला त्यामुळे ॲलर्जीक स्कीन रिॲक्शन होते. व त्यासाठी त्यास महागडी व लांबलचक वैद्यकीय उपचार करून घ्यावा लागतो.
१) वैद्यकीय हलगर्जीपणा म्हणजे काय?
२) 'X' ह कोणाकडून नुकसानभरपाई मागू शकतो व कोणत्या न्यायालयामार्फत?
३) प्रतीवादीस कोणते डीफेन्स घेऊ शकतो.

क) रस्त्यावर उभे असलेल्या "B" ला एका भरधाव कारची धडक लागते. त्याच्या डोक्याला जबर दुखापत होते व तिला रुग्णालयात दाखल केले जाते. तपासणीअंती वाहन चालक मद्यधुंद अवस्थेत असल्याचे समजते.
१) अपघातग्रस्तांसाठी रुग्णालयांचे कर्तव्य नमूद करा.
२) आधी F.I.R नोंदविण्याबद्दल रुग्णालय अडून राहू शकते का? (केसलॉच्या आधारे लिहा.)
३) वाहनचालकावर कोणत्या दोन कायद्यान्वये कारवाई केली जाऊ शकते?

प्र४. सविस्तर लिहा. (कोणतेही चार) (४८)
अ) आरोग्य व वैद्यकीय उपचाराच्या अधिकारावर सविस्तर लिहा. (उत्तरासाठी सर्वोच्च न्यायालयाकडून दिल्या गेलेल्या न्यायनिर्णयांचा आधार घ्या.)
ब) लैंगिक हल्ल्याच्या बाबतीतले सर्व न्यायवैद्यक पैलू सविस्तर तपासून पहा.
क) भारतातील विविध वैद्यकिय व्यवसायांबद्दल माहिती लिहा.
ड) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ आल्यानंतर वैद्यकीय क्षेत्रात कोणते महत्वाचे बदल घडले?
इ) डॉक्टर-रुग्ण ह्यांच्यामधील न्यायालयासधील इन्फॉर्मड कन्सेंट व इम्प्लाईड कन्सेंट ह्याबद्दल सविस्तर लिहा.
फ) मानवी अवयव काढणे व प्रत्यारोपण करणे ह्याबाबदलचे टोहो कायदा, १९९४ मधील विविध कायदेशीर पैलू लिहा.

****

7D4AB4BCBF238DAD14A13254DEFA203B

LLB Sem-VI Law & Medicine 17/05/2017

Q.P. Code : 08529

[Time: 3 Hours] [Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B:
1. **All questions are compulsory.**
2. **Figures to the right indicate full marks.**
3. **Cite relevant case laws wherever necessary.**

1. Answer the following in not more than two sentences:- **20**
   a. What is 'autopsy'?
   b. What is 'AYUSH'?
   c. Define 'brain stem death'?
   d. Define 'near relative' under THOA, 1994.
   e. State any two duties of a registered medical practitioner.
   f. What is 'Golden Hour'?
   g. What is a clinical trial?
   h. Mention two laws applicable to road accidents.
   i. Define 'magic remedy' under DMR (OA) Act, 1954.
   j. What are the objectives of PCPNDT Act, 1994.

2. Write short notes on any **four:** **20**
   a. Role and functions of Ethics committee in clinical trials.
   b. Disaster management of epidemics.
   c. Medico-legal aspects of sexual assaults.
   d. Regulation of Pre Natal Diagnostic Techniques.
   e. National Consumer Disputes Redressal Commission.
   f. Medico - legal aspects of the Bhopal Gas Tragedy.

3. Answer the following by giving reasons (any **two**) :- **12**
   a. "A" was suffering from acute abdominal pain and was diagnosed with an inflamed appendix. 'A' signed the consent form and underwent operation for appendicitis. A week after discharge 'A' suffered from acute abdominal cramps and was readmitted. Ultrasound revealed that a metal scissors was left in his abdominal cavity. 'A' had to undergo another operation. 'A' lost his job and his medical bills mounted to Rs.5 lakh.
      i. What is medical negligence?
      ii. What is the test for medical negligence?
      iii. What relief can be claimed by '**A**' and against whom?
   b. '**W**' has been married for 10 years and has two daughters. She is expecting her third child. '**W**' without informing her husband goes to a diagnostic center along with her mother and under goes pre-natal diagnostic tests. The sonologist at the

Turn Over

DF85B2CAF8DDC703193679392A74AA7C

Law & Med
17/5/17

diagnostic center reveals the sex of the foetus. 'W' on getting to know she is carrying a girl child terminates her pregnancy.

i. Mention two pre-natal diagnostic tests.
ii. With reference to the problem, who all are punishable under PCPNDT Act, 1994?
iii. What are the punishments under PCPNDT Act 1994?

c. Mr. 'A' accompanied 'B' to the hospital. At the hospital 'A' donated blood. Through preliminary compulsory testing it was found that 'A' was HIV positive. The hospital authorities informed' A's fiancee of his medical condition due to which she broke off her engagement with' A'.

i. Explain the rule of confidentiality?
ii. What rights of' A' have been violated?
iii. Cite the relevant authority.

4. Answer the following (any four) :- **48**

a. Discuss "Right to health" through landmark cases decided by the Supreme Court.
b. What are the major changes bought by the decision given by the Supreme Court in Indian Medical Association vs V.P. Shantha & Ors (1995)
c. Discuss the legal position of euthanasia in India with the help of case laws.
d. What is Female Foeticide? Discuss the existing laws which can be employed to check the menace of Female Foeticide in India.
e. Discuss the prohibitions and penalty under the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954.
f. Explain in detail the various systems of medicine in India.

Turn Over

(मराठी रुपांतर)

(वेळ : ३ तास) (गुण : १००)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवी कडील अंक हे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) योग्य ठिकाणी केस लॉ चा संदर्भ देण्यात यावा.

१. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. २०

(अ) 'ऑटोप्सी' म्हणजे काय?
(ब) आयुष चा अर्थ स्पष्ट करा.
(क) 'ब्रेन स्टेम डेथ' चा अर्थ स्पष्ट करा.
(ड) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायद्यान्वये 'नीयर रीलेटीव्ह' (जवळचे नातेवाईक) ही व्याख्या लिहा.
(इ) नोदणीकृत वैद्यकीय परवानाधारकाचे कोणतेही दोन कर्तव्ये नमूद करा.
(फ) 'गोल्डन अवर' म्हणजे काय?
(ग) 'क्लिनीकल ट्रायल' चा अर्थ स्पष्ट करा.
(ह) रस्ते अपघातांशी संबंधीत कोणतेही दोन कायदे ह्यांची नावे लिहा.
(इ) डी एम आर कायदा, १९५४ अन्वये 'जादूई उपचार' (magic remedy) ची व्याख्या लिहा.
(ई) पी सी पी एन डी टी अधिनियम, १९९४ चे प्रमूख उद्दिष्टे नमूद करा.

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). २०

(अ) क्लिनिकल ट्रायल मधील 'ऐथीक्स कमिटी' चा सहभाग व कर्तव्ये
(ब) साथीच्या रोगांचे आपत्ती व्यवस्थापन
(क) लैंगिक हल्ल्यांचे न्याय वैद्यक पैलू
(ड) प्री नेटल डायग्नोस्टीक टेक्नीकस चे नियंत्रण
(इ) भोपाळ वायुगळती दुर्घटनेच्या न्यायवैद्यक बाबी
(फ) "केंद्रिय ग्राहक संरक्षण परिषद"

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

(अ) "A" ह्या रूग्णास अचानक जबर पोटदूखी सुरु झाली व त्यास अपेन्डीक्सला जबर सूज असल्याचे निष्पन्न झाले. त्याचे वर तातडीने शस्त्र क्रिया करून अपेन्डीक्स काढून टाकण्यात आले. रूग्णालयातून सुट्टी मिळाल्यानंतर एका आठवडयातच त्यास पून्हा जबर पोटदूखी झाल्याकारणाने रूग्णालयातून सुट्टी मिळाल्यानंतर एका आठवडयातच त्यास पून्हा जबर पोटदूखी झाल्याकारणाने रूग्णालयात दाखल करावे लागले व त्यात निष्पन्न झाले की "A" च्या पोटामध्ये एक कात्रि राहून गेली होती त्यास दूसऱ्या शस्त्रक्रियेस सामोरे जावे लागले. परिणामी त्यास त्याच्या नोकरीस मुकावे लागले व ५ लाखाच्या आसपास वैद्यकिय खर्च लागला.

१. 'वैद्यकीय हलगर्जीपणा' ह्या विषयावर लिहा
२. वैद्यकीय हलगर्जीपणा कशा प्रकारे ठरविला जातो.
३. "A" ह्यास कोणाकडून व कशा प्रकारचा कादेशीर रीलीफ (दिलासा) मिळू शकतो.

Turn Over

DF85B2CAF8DDC703193679392A74AA7C

(ब) 'W' हीचे लग्न होऊन १० वर्षे उलटली व तीस दोन मुली आहेत. आता ती तिसऱ्यांदा गरोदर आहे. पतीच्या संमती शिवाय 'W' हीने तीच्या आईसोबत जाऊन प्रसुति पुर्व चाचण्या करून घेतल्या तिथल्या सोनोलोजीस्ट ने 'W' हिस अर्भकाचे लिंग 'मादी' असल्याचे सांगितले हे समजतास 'W' ने तत्काळ गर्भपात करून घेतला.

१. कोणत्याही दोन प्रीनेटल डायगनोस्टीक चाचण्यांची नावे सांगा.

२. सदर केसमध्ये पी सी पी एन् डी टी कायद्यान्वये कोण कोण दोषी आहेत?

३. सदर कायद्यामध्ये कोणत्या शिक्षा नमृद केल्या गेलेल्या आहेत?

(क) 'A' ह्या इसमान एका रूग्णालयात जाऊन स्वेच्छेन रक्तदान केले. प्राथमिक चाचण्यानंतर 'A' हा HIV positive असल्याचे निदर्शनास आले. रूग्णालयाच्या अधिकाऱ्यांनी 'A' ची ही माहिती त्याच्या होणाऱ्या पत्नीस सांगितली, जे ऐकून तीने 'A' सोबतचे नाते तोडून लग्नास नकार दिला.

१. गोपनीयतेच्या सिद्धांताविषयी लिहा.

२. 'A' च्या कोणत्या अधिकाराचे हनन झाले आहे.

३. संबंधीत न्यायनिवाडयाचे नाव लिहा.

४. निबंध स्वरूपात सविस्तर उत्तरे लिहा कोणतेही चार: ४८

(अ) भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाद्वारे ठरविल्या गेलेल्या न्याय निवाडयांच्या आधाराने "आरोग्याचा अधिकार" ह्या संवैधानिक विषयावर सविस्तर लिहा.

(ब) १९९५ व्ही. पी. शाता बाबतीतल्या न्यायनिवाडयानंतर वैद्यकिय व्यवसायामध्ये झालेल्या बदलांच्या विषयावर सविस्तर लिहा.

(क) दयामरण (युथनेसीया) ह्या विषयाची भारतातली कायदेशीर स्थिती स्पष्ट करा(त्याकरिता न्यायनिवाडयांचा आधार घेणे)

(ड) फीमेल फीटीसाईड (स्त्री भृणहत्या) बद्दल सविस्तर माहिती द्या.

(इ) ड्रग्स ॲन्ड मॅजीक रेमेडीज् (ऑबजेक्शनेबल ॲडव्हर्टाइजमेंटस्) ॲक्ट १९५४ ह्या कायद्याअंतर्गत असलेल्या महत्वाच्या तरतूदी व शिक्षा ह्या संदर्भात सविस्तर लिहा.

(ई) भारतातील विविध वैद्यक शास्त्रीय पद्धतबद्दल सविस्तर मजकूर लिहा.

Law & medicine

LLB Sem-VI

21 NOV 2017

Q.P. Code :08530

[Time: Three Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Cite relevant case laws wherever necessary.

Q.1. Answer the following in not more than two sentences:- 20

a. Name the Central Act for Disaster Management in India.
b. Define `Magic Remedy' under DMR (OA) Act, 1954.
c. What is meant by 'Res Ipsa Loquitor'?
d. What is 'unani' system of medicine?
e. Define 'Human Organ' under THOA, 1994.
f. Define `Deficiency in Service' under Consumer Protection Act, 1986
g. What is meant by Contributory Negligence?
h. What is 'SAFE' kit?
i. Mention two medical malpractices in India.
j. What is 'sex selection' under PCPNDT, Act 1994

Q.2. Write short notes on **any four**: 20

a. Role and functions of Indian Medical Council.
b. Determination of Brain stem death under THOA, 1994.
c. Hippocrates's oath.
d. Doctor patient confidentiality.
e. Euthanasia.
f. Right to health under the constitution of India

Q.3. Answer the following by giving reasons **(any two)**:- 12

a. "People click selfies at site of accident on state highway", was the headline in a leading newspaper.
   i. What is 'golden hour'?
   ii. What is the duty of doctors and hospitals towards victims of road accidents?
   iii. What is duty of Good Samaritans towards a road accident victim?

b. `A' was receiving free treatment and medicines for tuberculosis at a Government hospital. `A' relying on an advertisement which claimed to cure TB, discontinues his course without any medical consultation. After three months he suffers from a relapse of the disease.
   i. Can `A' take legal action against the hospital/doctor?
   ii. What defenses can be put forth by the hospital/doctor?
   iii. Name the law which prohibit such advertisements

c. **'A'** was undergoing treatment at **'XYZ'** hospital. The hospital made it mandatory for its patients to purchase medicines and medical equipment's from hospital pharmacy. Upon discharge **`A'** found that he could have saved Rs. 2 lakh if he had been allowed to purchase his medicines from other pharmacies.

F691584A4BE2D03B98D51BFBE1BFC6A0

Law & Med
21Nov17

i. Under what law can 'A' file a complaint?
ii. Which dispute redressal agency should 'A' approach?
iii. What legal reliefs are available to 'A'?

Q.4. Answer the following **(any four):** 48

a. Explain Informed Consent and Implied Consent in light of Doctor Patient Contractual relationship.
b. Why is Consumer Protection Act, 1986 applicable to Medical Profession? Discuss the objections to its applicability raised in IMA vs V.P. Shantha 1995.
c. Explain the Medico-legal aspects of sexual assault with special reference to duties of the medical practitioners and enforcement agencies.
d. Discuss the relevant provisions of the Nuremberg Code and Helsinki Declaration concerning the regulation of Human Experimentation of Drugs.
e. Define medical negligence and elaborate the various defenses against medical negligence.
f. Discuss the role of National and International agencies in disaster management.

F691584A4BE2D03B98D51BFBE1BFC6A0

NOV 2017

Q.P. Code :08530

[वेळ :तीन तास] [गुण : १००]

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना :१.सर्व प्रश्न सोडविणे बंधनकारक आहे.
२.उजवीकडील अंक हे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. योग्य न्यायनिवाडे नमूद करण्यात यावेत.

प्र.१. एक किंवा दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा. २०

१. आपत्ती व्यावस्थापनाशी निगडीत केंद्रीय कायद्याचे नाव लिहा.
२. ड्रग्स अँड मॅजिक रेमेडीझ कायद्यान्वये 'मॅजिक रेमेडी' (जादुई उपचार) ही व्याख्या स्पष्ट करा.
३. "रेस इप्सा लोक्वीटोर" चा अर्थ स्पष्ट करा.
४. युनानी औषधशास्त्र पद्धतबद्दल थोडक्यात लिहा.
५. 'ट्रान्सप्लान्टेशन' ऑफ ह्युमन ऑरगन्स अॅक्ट,१९९४' अनुसार 'ह्युमन ऑरगन्स' (मानवी अवयव) ही व्याख्या स्पष्ट करा.
६. 'ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६' अन्वये सेवेतील कमतरता (डेफिशीयन्सीइन सर्विस) ही व्याख्या स्पष्ट करा.
७. 'कॉन्ट्रीब्युटरी नेगलीजेंस' म्हणजे काय?
८. "सेफ क्रीट" म्हणजे काय?
९. भारतामधील कोणतेही दोन वैद्यकीय अपकृत्ये (मेडिकल मालप्राक्टीस) नमूद करा.
१०. पीसीपीएन डी टी कायदा, १९९४ अन्वये "सेक्स सिलेक्शन" ची व्याख्या लिहा. (लिंग निवड)

प्र.२. थोडक्यात टिपा लिहा.(कोणतेही ४) २०

१. भारतीय मेडिकल काऊनसिलचे कार्य व दायित्व.
२. मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा, १९९४ अंतर्गत ब्रेनस्टेम मृत्यु चे निर्धारीकरण.
३. हिप्रोक्रेट ची शपथ (हिपोक्रेटस् ओथ)
४. वैद्यक - रुग्ण संबंधातील गोपनीयता
५. युथनेसिया (दयामरण)
६. भारतीय राज्यघटनेच्या अंतर्गत आरोग्याचा अधिकार

प्र.३. सोडवा (कोणतेही २) १२

F691584A4BE2D03B98D51BFBE1BFC6A0

अ) "राज्य महामार्गावरील एका अपघात-प्रवण जागेवर सेल्फीसाठी लोकांची झुंबड" एका अग्रगण्य वर्तमान पत्रामधील असा एका बातमीची हेडलाईन होती.

१. 'गोल्डन अवर' म्हणजे काय?

२. रस्ते अपघातातील पीडितांसाठी डॉक्टर व रुग्णालयांचे कोणते प्रमुख कर्तव्ये असतात?

३. चांगल्या नागरिकांचे अशा अपघात पिडीतांसाठी कोणती प्रमुख कर्तव्ये असतात?

ब. 'A' हा रुग्ण शासकीय रुग्णालयामधून क्षयरोगासाठी मोफत औषधोपचार घेत होता. एका जाहिरातीमध्ये क्षयरोग १०० टक्के बरा करू असा दावा करण्यात आला व त्यानुसार शासकीय डॉक्टरच्या सल्ला किंवा परवानगीशिवाय 'A' ने औषधोपचार सोडून दिला व जाहिरातीमधील इलाजा कडे वळला. तीन महिन्यांनी 'A' ला क्षयरोगाची पुन्हा लागण झाली.

१. डॉक्टर/रुग्णालय ह्यांविरोधात 'A' ह्यास कोणती कायदेशीर कारवाई करता येऊ शकते?

२. डॉक्टर /रुग्णालय अशा दाव्यांमध्ये कोणती कैफियत मांडू शकतात?

३. अशा जाहिरातींना प्रतिबंध करणा-या कायद्याचे नाव लिहा.

क. 'xyz' रुग्णालयामध्ये 'A' चा उपचार सुरु होता. सदर रुग्णालयाच्या नियमानुसार रुग्णास रुग्णालयाच्याच फार्मसी (औषधशास्त्र) विभागातून औषधे व इतर वैद्यकीय उपकरणे खरेदी करणे बंधनकारक होते. इलाजानंतर 'A' च्या लक्षात आले की जर त्याला बाहेरून औषधे व उपकरणे खरेदी करण्यासाठी परवानगी दिली गेली असती, तर त्याचे तब्बल दोन लाख रुपये वाचले असते.

१. कोणत्या कायद्यांतर्गत 'A' तक्रार दाखल करू शकतो?

२. 'A' ने कोणत्या तक्रार निवारण संस्थेकडे धाव घ्यायला पाहिजे?

३. 'A' ला कोणत्या प्रकारचे कायदेशीर दिलासे (रिलीफ) उपलब्ध आहेत?

प्र.४. निबंध स्वरूप उत्तरे लिहा. (कोणतेही ४)

१. 'माहितीपूर्ण संमती' तसेच ध्वनित संमती (इन्फॉर्म्ड कंसेंट व इम्प्लाईड कंसेंट) ध्या तत्वांबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

२. ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ वैद्यकीय व्यावसायिकांना का व कसा लागू होतो? सदर गोष्टीस आय.एम.ए.विरुद्ध व्ही. पी. शांता १९९५ ध्या न्यायनिवाड्यामध्ये कोणत्या मुद्द्यांवरून विरोध करण्यात आला हे नमूद करा.

३. लैंगिक हल्ल्यांशी संबंधित न्याय - वैद्यक पैलूंचे स्पष्टीकरण करा, तसेच अशा प्रकरणां मधील संबंधित पीडितांचे उपचार करणाऱ्या डॉक्टरांची व कायदा सुव्यवस्था सांभारणाऱ्याची कर्तव्ये नमूद करा.

४. औषधांच्या मानवी चाचण्यासंबंधीत न्यूरेमबर्ग कोड व हेल्सीकी डीक्लेरेशन ह्या दोन्हींबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

F691584A4BE2D03B98D51BFBE1BFC6A0

५. "वैद्यकीय हलगर्जीपणा" ह्या विषयावर सविस्तर लिहा.
तसेच वैद्यकीय हलगर्जीपणा च्या खटल्यांमध्ये डॉक्टर / रुग्णालये कोणकोणत्या प्रकारची कैफियत (डीफेन्स) मांडू शकतात ह्या बद्दल सविस्तर लिहा.

६. आपत्ती व्यवस्थापनामध्ये राष्ट्रीय व अंतराष्ट्रीय संस्था कशा प्रकारे सहाय्य करू शकतात ह्या बद्दल सविस्तर मजकूर लिहा.

F691584A4BE2D03B98D51BFBE1BFC6A0

LLB Sem-VI Law & Medicine 17/05/2017

Q.P. Code : 08529

[Time: 3 Hours] [Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B: 1. **All questions are compulsory.**
2. **Figures to the right indicate full marks.**
3. **Cite relevant case laws wherever necessary.**

1. Answer the following in not more than two sentences:- 20
   a. What is 'autopsy'?
   b. What is 'AYUSH'?
   c. Define 'brain stem death'?
   d. Define 'near relative' under THOA, 1994.
   e. State any two duties of a registered medical practitioner.
   f. What is 'Golden Hour'?
   g. What is a clinical trial?
   h. Mention two laws applicable to road accidents.
   i. Define 'magic remedy' under DMR (OA) Act, 1954.
   j. What are the objectives of PCPNDT Act, 1994.

2. Write short notes on any four: 20
   a. Role and functions of Ethics committee in clinical trials.
   b. Disaster Management of epidemics.
   c. Medico-legal aspects of sexual assaults.
   d. Regulation of Pre Natal Diagnostic Techniques.
   e. National Consumer Disputes Redressal Commission.
   f. Medico - Legal aspects of the Bhopal Gas Tragedy.

3. Answer the following by giving reasons (any two) :- 12
   a. "A" was suffering from acute abdominal pain and was diagnosed with an inflamed appendix. 'A' signed the consent form and underwent operation for appendicitis. A week after discharge 'A' suffered from acute abdominal cramps and was readmitted. Ultrasound revealed that a metal scissors was left in his abdominal cavity. 'A' had to undergo another operation. 'A' lost his job and his medical bills mounted to Rs.5 lakh.
      i. What is medical negligence?
      ii. What is the test for medical negligence?
      iii. What relief can be claimed by 'A' and against whom?
   b. 'W' has been married for 10 years and has two daughters. She is expecting her third child. 'W' without informing her husband goes to a diagnostic center along with her mother and under goes pre-natal diagnostic tests. The sonologist at the

Turn Over

DF85B2CAF8DDC703193679392A74AA7C

Law & Med

17/5/17

diagnostic center reveals the sex of the foetus. 'W' on getting to know she is carrying a girl child terminates her pregnancy.

i. Mention two pre-natal diagnostic tests.

ii. With reference to the problem, who all are punishable under PCPNDT Act, 1994?

iii. What are the punishments under PCPNDT Act, 1994?

c. Mr.' A' accompanied 'B' to the hospital. At the hospital' A' donated blood. Through preliminary compulsory testing it was found that 'A' was HIV positive. The hospital authorities informed' A's fiancee of his medical condition due to which she broke off her engagement with' A'.

i. Explain the rule of confidentiality?

ii. What rights of' A' have been violated?

iii. Cite the relevant authority.

4. Answer the following (any four) :- 48

a. Discuss "Right to health" through landmark cases decided by the Supreme Court.

b. What are the major changes bought by the decision given by the Supreme Court in Indian Medical Association vs V.P. Shantha & Ors (1995)?

c. Discuss the legal position of euthanasia in India with the help of case laws.

d. What is Female Foeticide? Discuss the existing laws which can be employed to check the menace of Female Foeticide in India.

e. Discuss the prohibition and penalty under the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954.

f. Explain in detail the various systems of medicine in India.

DF85B2CAF8DDC703193679392A74AA7C

(मराठी रुपांतर)

(वेळ : ३ तास)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. (गुण : १००)

(२) उजवी कडील अंक हे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(३) योग्य ठिकाणी केस लॉ चा संदर्भ देण्यात यावा.

१. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. २०

(अ) 'ऑटोप्सी' म्हणजे काय?

(ब) आयुष चा अर्थ स्पष्ट करा.

(क) 'ब्रेन स्टेम डेथ' चा अर्थ स्पष्ट करा.

(ड) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायद्यान्वये 'नीयर रीलेटीव्ह' (जवळचे नातेवाईक) ही व्याख्या लिहा.

(इ) नोदणीकृत वैद्यकीय परवानाधारकाचे कोणतेही दोन कर्तव्ये नमूद करा.

(फ) 'गोल्डन अवर' म्हणजे काय?

(ग) 'क्लिनीकल ट्रायल' चा अर्थ स्पष्ट करा.

(ह) रस्ते अपघातांशी संबंधीत कोणतेही दोन कायदे ह्यांची नावे लिहा.

(इ) डी एम आर कायदा, १९५४ अन्वये 'जादूई उपचार' (magic remedy) ची व्याख्या लिहा.

(ई) पी सी पी एन डी टी अधिनियम, १९९४ चे प्रमूख उद्दिष्टे नमूद करा.

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) ४०

(अ) क्लिनिकल ट्रायल मधील 'ऐथीक्स कमिटी' चा सहभाग व कर्तव्ये

(ब) साथीच्या रोगांचे आपत्ती व्यवस्थापन

(क) लैंगिक हल्ल्यांचे न्याय वैद्यक पैलू

(ड) प्री नेटल डायग्नोस्टीक टेक्नीक्स चे नियंत्रण

(इ) भोपाळ वायुगळती दुर्घटनेच्या न्याय वैद्यक बाबी

(फ) "केंद्रिय ग्राहक संरक्षण परिषद"

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा २०

(अ) "A" ह्या रूग्णास अचानक जबर पोटदूखी सुरु झाली व त्यास अपेन्डीक्सला जबर सूज असल्याचे निष्पन्न झाले. त्याचे वर तातडीने शस्त्र क्रिया करून अपेन्डीक्स काढून टाकण्यात आले. रूग्णालयातून सुट्टी मिळाल्यानंतर एका आठवडयातच त्यास पून्हा जबर पोटदूखी झाल्याकारणाने रूग्णालयातून सुट्टी मिळाल्यानंतर एका आठवडयातच त्यास पून्हा जबर पोटदूखी झाल्याकारणाने रूग्णालयात दाखल करावे लागले व त्यात निष्पन्न झाले की "A" च्या पोटामध्ये एक कात्रि राहून गेली होती त्यास दूसऱ्या शस्त्रक्रियेस सामोरे जावे लागले. परिणामी त्यास त्याच्या नोकरीस मुकावे लागले व ५ लाखाच्या आसपास वैद्यकिय खर्च लागला.

१. 'वैद्यकीय हलगर्जीपणा' ह्या विषयावर लिहा

२. वैद्यकीय हलगर्जीपणा कशा प्रकारे ठरविला जातो.

३. "A" ह्यास कोणाकडून व कशा प्रकारचा कादेशीर रीलीफ (दिलासा) मिळू शकतो.

DF85B2CAF8DDC703193679392A74AA7C

(ब) 'W' हीचे लग्न होऊन १० वर्षे उलटली व तीस दोन मुली आहेत. आता ती तिसऱ्यांदा गरोदर आहे. पतीच्या संमती शिवाय 'W' हीने तीच्या आईसोबत जाऊन प्रसुति पुर्व चाचण्या करून घेतल्या तिथल्या सोनोलोजीस्ट ने 'W' हिस अर्भकाचे लिंग 'मादी' असल्याचे सांगितले हे समजतास 'W' ने तत्काळ गर्भपात करून घेतला.

१. कोणत्याही दोन प्रीनेटल डायगनोस्टीक चाचण्यांची नावे सांगा.

२. सदर केसमध्ये पी सी पी एन् डी टी कायद्यान्वये कोण कोण दोषी आहेत?

३. सदर कायद्यामध्ये कोणत्या शिक्षा नमद केल्या गेलेल्या आहेत?

(क) 'A' ह्या इसमाने एका रूग्णालयात जाऊन स्वेच्छेने रक्तदान केले. प्राथमिक चाचण्यांमधून 'A' हा HIV positive असल्याचे निदर्शनास आले. रूग्णालयाच्या अधिकाऱ्यांनी 'A' ची ही माहिती त्याच्या होणाऱ्या पत्नीस सांगितली, जे ऐकून तीने 'A' सोबतचे नाते तोडून लग्नास नकार दिला.

१. गोपनीयतेच्या सिद्धांताविषयी लिहा.

२. 'A' च्या कोणत्या अधिकाराचे हनन झाले आहे.

३. संबंधीत न्यायनिवाडयाचे नाव लिहा.

४. निबंध स्वरूपात सविस्तर उत्तरे लिहा कोणतेही चार ४८

(अ) भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाद्वारे ठरविल्या गेलेल्या न्याय निवाडयांच्या आधाराने "आरोग्याचा अधिकार" ह्या संवैधानिक विषयावर सविस्तर लिहा.

(ब) १९९५ व्ही. पी. शाता बाबतीतल्या न्यायनिवाडयानतर वैद्यकिय व्यवसायामध्ये झालेल्या बदलांच्या विषयावर सविस्तर लिहा.

(क) दयामरण (युथनेसीया)ह्या विषयाची भारतातली कायदेशीर स्थिती स्पष्ट करा(त्याकरीता न्यायनिवाड्यांचा आधार घेणे)

(ड) फीमेल फीटीसाइड (स्त्री भृणहत्या) बद्दल सविस्तर माहिती द्या.

(इ) ड्रग्स ॲन्ड मॅजीक रेमेडीज् (ऑबजेक्शनेबल ॲडव्हटाइजमेंटस) ॲक्ट १९५४ ह्या कायद्याअंतर्गत असलेल्या महत्वाच्या तरतूदी व शिक्षा ह्या संदर्भात सविस्तर लिहा.

(ई) भारतातील विविध वैद्यक शास्त्रीय पद्धतबद्दल सविस्तर मजकूर लिहा.

Sem 6 BLB Law & Medicine

Sem 10 BLS

22/11/2016

QP CODE : 306200

Duration: - 3 hours

Total Marks: - 100

Q. 1 Answer in one/two sentences (2 marks each) [20]

a) What is meant by "Res Ipsa Loquitor"?

b) What is the difference between Radiography and Sonography?

c) What is meant by Contributory Negligence?

d) Define "Near Relative"

e) What is the jurisdiction of State Commission?

f) Define 'Advertisement' according to Drugs & Magic Remedies (Objectionable Advertisement) Act, 1954.

g) Define 'Gynecologist' and 'Paediatrician' according to PCPNDT Act, 1994

h) Define 'Deficiency in Service' according to Consumer Protection Act, 1986

i) State any two Rights of Registered Medical Practitioners.

j) What is the significance of Hippocrates's Oath in Medical profession?

Q. 2 Write short notes (any four) (20)

a) National Commission

b) Object of Transplantation of Human Organs Act, 1994.

c) Female Foeticide

d) Medico Legal aspects of Road Accident Cases

e) Helsinki Declaration

f) Medico – Legal aspects of Sexual assault Cases.

Q. 3 Answer the following (any two) (12)

1) An unqualified adult person operated on a patient for a minor surgery under the supervision of his father who was a renowned surgeon. The operation was successful. The Surgeon was sent a show –cause notice for permitting his son to operate.

a) What legal action is the surgeon liable for?

b) What legal action is the surgeon's son liable for?

c) What could be the defense raised by them?

2) A 21 year old man was injured in an accident and was admitted on a free bed in a private charitable hospital. He was operated as emergency. Subsequently, the patient developed serious infection of the wound.

a) Can the patient take legal action against the hospital and/or the doctor?

b) On what legal grounds can the action be initiated by the patient?

c) What defenses can be put forth by the hospital/doctor?

3) A 30 year old insane male patient gave his consent for Vasectomy (Sterilization) operation. The operation was successful. His wife sued the doctor.

a) On what grounds can the patient's wife sued the doctor?

b) What defenses can be put forth by the doctor in the case?

c) What factors will the Court consider in deciding the case?

[TURN OVER

MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 11/22/2016 2:42:42 PM

22/11/2016

Law & Med Medicine Sem 6 BLB Law
Sem 10 BLS

22/11/16

QP CODE : 306200

Q. 4 Essay type questions (any four) **(48)**

a) Discuss the varieties of Medical profession practiced in India.

b) What is Medical Negligence? Explain the principles of law laid down by the Apex Court in Dr. Jacob Mathew's case of 2005.

c) Discuss the various aspects of judicial interpretation associated with the "Right to Health" as laid down in landmark judgments of Apex Court.

d) Explain Informed Consent and Implied Consent in light of Doctor Patient Contractual Relationship.

e) Fully examine the salient features of the Pre natal Diagnostic Techniques (Regulation and Prevention of Misuse) Act 1994.

f) Examine the various aspects of applicability of Consumer Protection Act, 1986 to the Medical profession as laid down by the Apex Court in V P Shantha case.

[TURN OVER

MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW,VIKHROLI (E) 11/22/2016 2:42:43 PM MUPD16035

वेळ: ३ तास एकुण गुण: १००

प्र. १ एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा [२०]

a) "रेस ईप्सा लॉक्वीटर" चा अर्थ स्पष्ट करा.
b) रेडिओग्राफी आणि सोनोग्राफी मधील फरक स्पष्ट करा.
c) "अंशदायी हलगर्जीपणा" (Contributory negligence) म्हणजे काय ?
d) "जवळचे नातेवाईक" स्पष्ट करा.
e) राज्य आयोगाचे अधिकार क्षेत्र स्पष्ट करा.
f) औषधे व जादु उपाय कायदा १९५४. अंतर्गत "जाहिरात" ची व्याख्या स्पष्ट करा.
g) PCPNDT कायदा १९९४ अंतर्गत 'स्त्रीरोगतज्ञ' व 'बालरोगतज्ञ' ची व्याख्या लिहा.
h) ग्राहक संरक्षण कायद्यानुसार ''सेवा कमतरता'' ही व्याख्या लिहा.
i) नोंदणीकृत डॉक्टरांचे कोणतेही दोन अधिकार नमुद करा.
j) वैद्यकीय व्यवसायातील ''हिपोक्रेटस ओथ'' चे महत्तव नमूद करा.

प्र. २ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) [२०]

a) राष्टीय आयोग
b) 'मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा, १९९४' चे उदिदष्टे.
c) स्त्री भ्रूणहत्या (Female foeticide)
d) रस्ते अपघातांचे न्यायवैद्यक पैलु
e) हेल्सींकी डिक्लेरेशन
f) "लैंगिक हल्ले" न्यायवैद्यक पैलु

प्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) [१२]

1) वैद्यकीय शिक्षण न घेतलेल्या एका सज्ञान व्यक्तिने सर्जन वडिलांच्या देखरेखीमध्ये एक किरकोळ शस्त्रक्रिया केली जी यशस्वी झाली. मुलाला शस्त्रक्रिया करण्याची परवानगी दिली. हया कारणावरुन डॉक्टरांना कारणे दाखवा नोटीस बजावण्यात आली.

a) सदर सर्जन कोणत्या कायदेशीर कारवाईस जबाबदार ठरतो ?
b) सर्जनच्या मुलावर कोणत्या प्रकारची कायदेशीर कारवाई होउ शकते?
c) हया दोघांकडून स्वत:च्या बचावासाठी कोणते मुद्दे मांडण्यात येउ शकतात?

2) एक २१ वर्षीय युवक अपघातात जखमी झाला. त्याला एका खाजगी धर्मादाय रुग्णालयात मोफत बेडवर दाखल करण्यात आले. त्याची तातडीची शस्त्रक्रिया करण्यात आली. त्यानंतर रुग्णाला जखमेत गंभीर संसर्गदोष (Infection) झाला.

a) रुग्ण हॉस्पिटल किंवा डॉक्टर विरोधात कायदेशीर कारवाई करु शकतो का?
b) रुग्ण कोणत्या कायदेशीर कारणास्तव त्यांच्यावर कारवाई करु शकतो?
c) हॉस्पिटल/डॉक्टर यांचे काय संरक्षण असेल?

MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW(VIKHROLI)(E) 22/11/2016 2:42:43 PM

3) एका ३०वर्षीय मंदबुध्दी इसमाने नसबंदीची शस्त्रक्रिया करण्यासाठी संमती दिली. सदर शस्त्रक्रिया करण्यात आली व ती यशस्वी देखिल झाली.रुग्णाच्या पत्नीने डॉक्टर वर खटला दाखल केला.

d) कोणत्या कारणांवरुन सदर व्यक्ति डॉक्टरांवर खटला करु शकते?

e) डॉक्टर स्वत:च्या बचावासाठी कोणती मुद्दे मांडू शकतात?

f) खटला चालवितांना न्यायालय कोणत्या निषकंरशांवर विचार करेल?

प्र. ४ कोणतेही चार प्रश्न सोडवा [४८]

a) भारतामधील वैद्यक व्यवसायातील विविध पदधतींची सविस्तर माहिति लिहा.

b) 'वैद्यकीय हलगर्जीपणा' म्हणजे काय? सन २००५ मध्ये डॉ जेकब मॅथ्यू हया खटल्यामधील निर्णयामध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने या संदर्भात सिदधांत दिले आहेत ते नमुद करा.

c) आरोग्याच्या अधिकारा संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या प्रमुख न्यायनिवाडयांबददल सविस्तर माहिती नोंदवा.

d) डॉक्टर व रुग्ण हया मधील कंत्राटी नात्यामध्ये माहितीपूर्ण संमती व मानून घेतलेली संमती हया महत्त्वाच्या विषयांवर सविस्तर मजकूर लिहा.

e) पी.एन.डी.टी कायदा हया कायद्याचे विशेष महत्त्वाचे असे पैलु हया संदर्भात सविस्तर माहिती लिहा.

f) व्ही.पी.शांता खटल्यामधील सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानुसार ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६ हया कायद्याची वैद्यकीय व्यवसायाला लागु होण्याबददलच्या सर्व महत्त्वाच्या बाबी नमूद करा.

ASMITA COLLEGE OF LAW MUMBAI (E) 11/22/2016 2:42:44 PM MUPD16036

Sem 6 LLB Law and medicine 24 may 2016
sem 10 BLS

QP Code : 26038

(3 Hours) **[Total Marks : 100**

MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 5/24/2016 9:42:54 AM

Q.1 Answer in one/two sentences (2 marks each) **[20]**

a) Define "Magic Remedy" under DMR (OA) Act, 1954.
b) What is the difference between ECG and EEG?
c) What is meant by Patient's Right of Self – Determination?
d) Define "Service" under the Consumer Protection Act, 1986.
e) What is meant by "Res Ipsa Loquitor"?
f) What is "Amniocentesis "?
g) Mention any two duties of Registered Medical Practitioners.
h) What is 'Command Nucleus'?
i) What is meant by 'Self Regulation through code of conduct'?
j) Define "Hospital" according to Transplantation of Human Organs Act, 1994.

Q.2 Write short notes (any four) **(20)**

a) Brain Stem Death
b) Doctor – Patient Contractual Relationship
c) Female Foeticide
d) Hippocrate's Oath
e) Nuremberg Code
f) Medico – Legal aspects of Road Accident Cases.

Q.3 Answer the following (any two) **(12)**

1) A 16 year old patient was diagnosed of a Brain Tumour and required an emergency operation, which was risky and expensive. The patient refused the operation and was discharged against Medical advice. He died after one month.

 a) Can the patient's relatives sue the concerned doctor? If yes, on what grounds?
 b) Is the doctor liable? What could be the defense put forth by the doctor?
 c) Which right has been exercised by the patient in refusing the operation? Explain.

2) A Senior and experienced Homeopath prescribed Allopathic medication to a patient suffering from fever. Subsequently, the patient's condition worsened upon which he had to be admitted to a hospital wherein he died within few hours of admission.

 a) Can the Homeopath be held legally liable for the patient's death? If yes, under which law?
 b) What defense can be raised by the Doctor?
 c) Name the case law. What was the ratio laid down by the Apex Court?

3) A reputed pharmaceutical company introduced a new drug into the market without suitable human experimentation of the drug and without proper authorization of the appropriate authority.

 a) What legal consequences is the company liable to face? Explain relevant provisions.
 b) What defenses can be put forth by the company?
 c) If a doctor prescribes the same drug, is he liable for action if any harm is caused to a patient? Explain.

MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 5/24/2016 9:42:54 AM

Law & Med
24 May '16

QP Code : 26038

Q. 4 Essay type questions (any four) (48)

a) Discuss the Judicial Interpretation of Article 21 of the Indian Constitution with reference to health care system in India, with the aid of landmark judgments.

b) Discuss the Medico – Legal aspects of sexual assault cases.

c) Write an Essay on "DISASTER MANAGEMENT".

d) Explain in detail – Informed Consent, Implied Consent, Privileged Communication and Confidentiality in Medical law.

e) Give a detailed account of the varieties of Medical professions in India.

f) In light of the Supreme Court verdict in V P Shantha's case, explain the reasoning for inclusion of "Patients" within the definition of "Consumer" under the Consumer Protection Act, 1986. Also discuss why the medical professionals were agitated with the judgement?

MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 5/24/2016 9:42:56 AM MUPD16035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI (E) 5/24

LCB Sem VI Law & Medicine
BLS Sem X

Nov 2015

QP Code : 23671

(Total Marks – 100)
(3 hours)

Q. 1 Answer in one/two sentences (2 marks each) **[20]**

a) Define "Contract"
b) Define "Brain Death"
c) Define "Res Ipsa Loquitor"
d) What is the difference between "Paediatrician and Physician".
e) Define "Consumer" in Consumer Protection Act.
f) Write any two duties of "Registrar Medical Practioners".
g) What is jurisdiction of "District Commission".
h) Define "Post Mortem".
i) Define "Period of conception".
j) Recipient in transplantation of Human Organ Act.

Q. 2 Write short notes (any four) **(20)**

a) Rights of Self Determination
b) Disaster Management Plan
c) Doctors prescription
d) National Commission
e) Female foeticide
f) Medical Record

Q. 3 Answer the following (any two) **(12)**

1) An advertisement was put up stating "Metacin cures all types of fever". A person suffering from fever due to urinary infection did not get relief with metacin. He sued the company for false advertisement.

a) Under what act he can sue the company for illegal advertisement.
b) What will be the defense of the company.

2) A 40 year old competent patient gave consent for sterilization operation. The operation was performed successfully without wife's consent. The wife of the patient sued the doctor performing the operation.

a) Will she succeed.
b) What will be the defense of the doctor.

3) A pharmaceutical company introduced a new drug into the market after doing human experimentation of the drug and with proper authorization of the appropriate authority. Patient got into problem due to reaction of drug.

a) Is the doctor prescribing that medicine is liable for action if that medicine causes any damage to the patient.
b) Is the company liable for action? Explain

MUPD15035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI(E) 11/7/2015 9:32:38 AM MUPD15035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VI

Mob/ 2015
LLB Sem VI Law of Medicine
BLS Sem X

Q. 4 Essay type questions (any four) (48)

a) Discuss interpretation of article 21of Constitution of India which gives right to life as right to health with quoting the necessary judgments.

b) "An incidence of 1947 cannot be seen with the spectacle of 1954", explain in relation to negligence with special reference to the Res Ipsa Loquitor.

c) What were the objections of various medical council in Supreme Court when the Consumer Protection Act was applied to the medical profession?

d) Mention the international agencies and their role in the Disaster Management.

e) Discuss in detail the role of Medical Practitioner while examining a case of sexual assault.

f) What are the indications for using Prenatal Diagnostic Techniques during pregnancy and the role of appropriate authority in controlling the misuse of the test.

MUPD15035ASMITA COLLEGE OF LAW,VIKHROLI(E) 11/7/2015 9:32:36 AM MUPD15035ASMITA COLLEGE OF LAW,VI

NOV2015

(एकूण गुण १००)
(३ तास)

MUPD15035 ASMITA COLLEGE OF LAW, V

प्र. १ एका वाक्यात उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २ गुण) [२०]

a) "करारनामा" (Contract) ची व्याख्या लिहा?
b) "Brain Death" ची व्याख्या लिहा?
c) "Res Ipsa Loquitor" ची व्याख्या लिहा?
d) "बालरोगतज्ञ आणि "वैद्य" (Padeatrician and Physician) मधील फरक लिहा.
e) ग्राहक संरक्षण कायदाच्या प्रमाणे ग्राहक ची व्याख्या लिहा.
f) नोंदणी वैद्यकीय व्यवसायाचे (Registered Medical Practioners) कोणतेही दोन अधिकार लिहा.
g) जिल्हा आयोगाच्या (District Commission) अंमलखालील मुलूख (Jurisdiction) काय आहे?
h) "पोस्ट मॉर्टम" ची व्याख्या लिहा?
i) "गर्भधारणेची वेळ" (Period of conception) ची व्याख्या लिहा?
j) Human Organ Act च्या प्रत्यरोपणातील प्राप्तकर्ता.

प्र. २ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार). [२०]

a) स्व:ताचा निर्धार अधिकार (Rights of Self Determination)
b) आपत्ती व्यवस्थापन आराखडा (Disaster Management Plan)
c) वैद्यकीय औषधपत्र (Doctors Prescription)
d) राष्टीय आयोग (National Commission)
e) स्त्री भ्रूणहत्या (Female foeticide)
f) वैद्यकीय नोंद (Medical Record)

प्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) [१२]

1) "मेटासिन गोळी घेतल्याने सर्व प्रकारच्या तापापासून आराम मिळवा "असे विज्ञापन एका वुत्तपत्रात दिले होते. एका व्यक्तीला लघवीच्या आजारामुळे होणाऱ्या तापाचा त्रास होत होता, पण मेटासिनच्या गोळीने त्याला आराम मिळाला नाही. त्या व्यक्तीने कंपनी विरुध्द चुकीची जाहिरात दिल्याची केस केली.

a) कोणत्या कायद्यानुसार तो चुकीच्या जाहिराताची कंपनी विरुध्द फिर्याद करु शकतो.
b) कंपनीचा बचाव काय असेल?

MUPD15035 ASMITA COLLEGE OF LAW, V

2) एका ४०वर्षीय कार्यक्षम रुग्णाने आपल्या पत्नीच्या परवानगी शिवाय नसबंदीची शस्त्रक्रिया करुन घेतली. शस्त्रक्रिया यशस्वी पार पडली. रुग्णाच्या पत्नीने डॉक्टर वर परवानगी शिवाय शस्त्रक्रिया केल्याची फिर्याद केली.

a) ती यशस्वी होईल का?
b) डॉक्टरचा बचाव काय असेल?

3) एका औषधी कंपनीने नवीन औषधाचा शोध लावला. त्या औषधाचा मानवी प्रयोग करुन व योग्य अधिकारा कडून परवानगी घेउन ते औषध बाजारात अंमलात आणले. पण एका रुग्णाला त्या औषधांच्या प्रतिक्रिये मुळे त्रास झाला

a) रुग्णाला औषधामुळे होणाऱ्या नुकसानासाठी औषध लिहुन देणारा डॉक्टर जवाबदार आहे का?
b) ह्या प्रकारासाठी कंपनी जवाबदार आहे का ? स्पष्ट करा ?

प्र. ४ कोणतेही चार प्रश्न सोडवा [४८]

a) भारतीय संविधानाचे आर्टिकल २१ अध्याया मध्ये दिलेला जिवनाचा अधिकार म्हणजे स्वास्थचा अधिकार म्हणूने सुप्रीम कोर्टाच्या निर्णयाच्या आधारे चर्चा करा.
b) "१९४७ ची घटना १९५४ च्या चष्म्याने पाहिली जाउ शकत नाही" निष्काळजीपणाच्या संदर्भात कायद्या मध्ये Res Ipsa Loquitor या विषयावर चर्चा करा.
c) जेव्हा ग्राहक संरक्षण कायदा वैद्यकीय शास्त्रात लागू करण्यात आला तेव्हा Medical councils ने सुप्रीम कोर्टात विरोध केलेल्याची कारणे लिहा.
d) "International agencies" नमूद करा आणि Disaster Management मधील त्याचे कार्य लिहा.
e) Sexual assault च्या केसचे परिक्षण करताना डॉक्टर च्या कामाचे तपशील लिहा.
f) गर्भवती स्त्रीची Pre-Natal Diagnostic Techniques तपासणी कधी करायला हवी आणि सरकारी अधिकाऱ्याने त्याच्यावर केलेले नियंत्रण लिहा.

15035 ASMITA COLLEGE OF LAW, VIKHROLI(E) 7/11/2015 9:32:30 AM MUPD15035 ASMITA COLLEGE OF LAW,VI

Sem X BLS Law and Medicine 12th May 2015
Sem VI LLB

QP Code : 13110

(3 Hours) [Total Marks : 100

Q. 1 Answer in one/two sentences (2 marks each) **[20]**

a) Define "Consent"
b) Define "Death"
c) Define "Contributory negligence."
d) What is the difference between "Radiology and Sonography".
e) Define "Deficiency in service" in Consumer Protection Act.
f) Write any two rights of "Registered Medical Practioners"
g) What is jurisdiction of "National Commission".
h) Define "Registered Medical Practioners".
i) Define "Female foeticide".
j) Donor in transplantation of Human Organ Act.

Q. 2 Write short notes (any four) **(20)**

a) Therapeutic Privilege
b) Command Nuclear
c) Medical Record
d) State Commission
e) Amniocentesis

Q. 3 Answer the following (any two) **(12)**

1) An advertisement was put up stating "Aspirin cures all types of headache". A person suffering from headache due to brain tumour did not get relief with aspirin. He sued the company for false advertisement.

a) Under what act he can sue the company for illegal advertisement.
b) What will be the defense of the company.

2) A 30 year old insane patient gave consent for sterilization operation. The operation was performed successfully. The wife of the patient sued the doctor performing the operation.

a) Will she succeed.
b) What will be the defense of the doctor.

3) A pharmaceutical company introduced a new drug into the market without doing human experimentation of the drug and without proper authorization of the appropriate authority.

a) Is the doctor prescribing that medicine is liable for action if that medicine causes any damage to the patient.
b) Is the company liable for action

[TURN OVER

Q. 4 Essay type questions (any four) **(48)**

a) Discuss "Right to health under Constitution of India" and give atleast two landmark Judgments of the Supreme Court.

b) Define negligence with special reference to contributory negligence and Res ipsa Loquitor.

c) Why is Consumer Protection Act applied to Medical Profession? State the objections raised in Supreme Court by the various Medical Councils.

d) Discuss the various steps of "Disaster Management" and its importance during the disaster.

e) Explain the Medical legal aspects of sexual assault with special reference to medical examination.

f) What are the salient features and principles of Pre Natal Diagnostic Technique (PNDT Act)

QP Code : 13110

(3 Hours) [Total Marks : 100

प्र. १ एका वाक्यात उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २ गुण) [२०]

a) " स्वीकृती"ची व्याख्या लिहा?
b) "मृत्यु" ची व्याख्या लिहा?
c) "Contributory Negligence" ची व्याख्या लिहा?
d) " रेडिओलॉजी" व " सोनोग्राफी" मधील फरक लिहा.
e) Consumer Practitioner Act च्या आधारे Deficiency in service ची व्याख्या लिहा
f) Registered Medical Practioners चे कोणतेही दोन अधिकार लिहा.
g) नॅशनल कमीशनचा अंमलखालील मुलूख (Jurisdiction) काय आहे?
h) "Registered Medical Practitioners" ची व्याख्या लिहा?
i) "Female foeticide" ची व्याख्या लिहा?
j) Human Organ Act च्या प्रत्यरोपणातील 'रेसिपियंट'

प्र. २ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) [२०]

a) Therapeutic Privilege
b) Command Nuclear
c) वैद्यकीय रेकॉर्ड
d) स्टेट कमिशन
e) Amniocentesis

प्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) [१२]

1) "ॲस्पिरिन गोळी घेउन सर्व प्रकारच्या डोकेदुखी पासून आराम मिळवा "असे विज्ञापन एका वृत्तपत्रात दिले होते. एका व्यक्तीला ब्रेन टयुमर मुळे होणा-या डोकेदुखीचा त्रास होता, पण ॲस्पिरिनच्या गोळीने त्याला आराम मिळाला नाही. त्या व्यक्तीने कंपनी विरुध्द चुकीची जाहिरात दिल्याची केस केली.

a) कोणत्या कायद्यानुसार त्याने चुकीच्या जाहिराताची कंपनी विरुध्द फिर्याद केली.
b) कंपनीचा बचाव काय असेल?

2) एका ३० वर्षीय मंदबुध्दी रुग्णाने नसबंदीची शस्त्रक्रिया करुन घेतली. शस्त्रक्रिया यशस्वी पार पडली. रुग्णाच्या पत्नीने डॉक्टर वर परवानगी शिवाय शस्त्रक्रिया केल्याची फिर्याद केली.

a) ती यशस्वी होईल का?
b) डॉक्टरचा बचाव काय असेल?

[TURN OVER

3) एका औषधी कंपनीने नवीन औषधीचा शोध लावला.त्या औषधचा मानवी प्रयोग न करता व योग्य अधिकारा कडून परवानगी न घेता ते औषध बाजारात अंमलात आणले.

a) रुग्णाला औषधामुळे होणा-या नुकसानासाठी औषध लिहुन देणारा डॉक्टर जवाबदार आहे का?

b) हया प्रकारासाठी कंपनी जवाबदार आहे का ?

प्र. ४ कोणतेही चार प्रश्न सोडवा **[४८]**

a) "भारतीय संविधान" च्या आधारे स्वास्थचा अधिकार यावर चर्चा करा आणि सुप्रीम कोर्टाचे दोन विशेष निर्णय दया.

b) Contributory negligence आणि Res Ipsa Loquitor च्या विशेष संदर्भात निष्काळजीपणाची व्याख्या लिहा.

c) ग्राहक संरक्षण कायदा वैद्यकीय शास्त्रात का लागू करण्यात आला ? Medical councils ने सुप्रीम कोर्टात विरोध केलेल्याची कारणे लिहा.

d) "Disaster Management" च्या विविध स्टेप्सवर चर्चा करा आणि disaster च्या वेळीचे महत्व दया.

e) Sexual assault मध्ये वैद्यकीय शास्त्राची तपासणीचे विवरण लिहा आणि त्याच्या कायद्याचे महत्व द्या.

f) Pre Natal Diagnostic Technique (PNDT Act) चे प्रमुख स्वरुप व तत्व लिहा.

Law & Medicine

3 yrs LLB VI
5 yrs BLS X

May 2014

QP Code : CY-2508

(3 Hours) [Total Marks : 100

Q. 1 Answer in one/two sentences (2 marks each) **[20]**

a. Define ' Hospital' according to the Transplantation of Human Organs Act, 1994
b. Define 'Drug' according to the Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954.
c. Define 'Res Ipsa Loquitor'
d. Define 'Service' according to the Consumer Protection Act, 1986.
e. Define 'Gynecologist' and Pediatrician' according to PNDT Act, 1994.
f. What is the 'Hippocrates Oath' in the medical profession?
g. What is the object behind enacting the transplantation of Human Organs Act, 1994?
h. What is the jurisdiction of the State Commission under the Consumer Protection Act, 1986?
i. Define Pre-Natal Period under PNDT Act, 1994.
j. Name any two International Agencies involved in Disaster Management.

Q. 2 Short Note **[20]**

a. Rights of registered medical practitioners
b. Self Regulation through code of conduct.
c. Medical Certificate
d. Medico – legal aspects of Road Accident cases.
e. Authority in transplantation of Human Organ Act.

Q. 3 Answer the following (any two) **[12]**

1) A dentist issued a pamphlet/handbill stating "visit my clinic for painless tooth extraction". After seeing a pamphlet/handbill a patient went to clinic. she got the pain while injecting the local anesthesia injection she filed a case against doctor for Medical Negligence.
(a) Is doctor liable for compensation?
(b) What will be the defense of the doctor?

2) A man was facing a trial in a matrimonial court for divorce by his wife on the ground of Impotency and at the same time in criminal court by another woman for the charge of Rape.
(a) Define and classify Impotency?
(b) Can a charge of rape be sufficient cause for divorce in the matrimonial court?

3) "Disaster victim of train accident has left alone at the railway tracks-waiting for medical treatment" this was the headline in the one of the leading news paper after the train accident.
(a) Is there any remedy for such type of negligence? If yes what?
(b) Discuss the relevant law if any.

Q. 4 [48]

a. Discuss the varieties of medical professions in India and its legal importance
b. Explain the concepts of Informed Consent and Implied Consent in Medical profession. Also write a note on patients Right to Self – Determination.
c. Write an essay on "DISASTER MANAGEMENT".
d. Explain the principles of law laid down in Indian Medical Association V/s V.P.Shantha's case by the Apex Court in reference to the applicability of the Consumer Protection Act, 1986 to the medical profession. What was the response of Medical Profession?
e. Discuss in detail 'Right to Health under the Constitution of India', with the aid of landmark judgments of the Apex Court.
f. Discuss in detail the Medico - Legal aspects of sexual assault cases.

[TURN OVER

 QP Code : CY-2508

(3 Hours) [Total Marks : 100

प्र. १ एका वाक्यात उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २ गुण) [२०]

a) Transplantation of Human Organs Act, 1994 च्या आधारे 'रुग्णालयाची' व्यख्या लिहा.

b) 'Drug' ची डी एम आर ॲक्ट १९५४ मध्ये दिलेली व्याख्या लिहा.

c) 'Res Ipsa Loquitor' ची व्याख्या लिहा

d) ग्राहक संरक्षण कायदा म्हणजे 'सेवा' ची व्याख्या काय?

e) PNDT Act, 1994 च्या आधारे 'Gynecologist' and 'Pediatrician' ची व्याख्या लिहा.

f) वैद्यकीय शास्त्रामध्ये 'Hippocrates's Oath' म्हणजे काय?

g) Transplantation of Human Organs Act, 1994 कायदेशीर करण्याबाबत चा काय उददेश आहे?

h) Consumer Protection Act मध्ये स्टेट कमीशनची काय अंमल आहे?

i) PNDT Act, 1994 च्या आधारे 'Pre- Natal Period' ची व्याख्या लिहा

j) Disaster Management मध्ये सहभागी झालेले दोन आंतराष्ट्रीय कार्यालयाची नावे सांगा.

प्र. २ थोडकयात उत्तरे लिहा [२०]

a) नोंदणी केलेले डॉक्टरांचे अधिकार लिहा.

b) "Self Regulation through code of conduct" म्हणजे काय?

c) वैद्यकीय दाखला (Prescription)

d) रस्त्यावरील घडलेल्या अपघाताचे वैद्यकीय आणि कायद्याचे महत्वाचे मुददे लिहा.

e) Human organ Act मधील अवयव प्रत्यारोपणाचे अधिकार लिहा.

प्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) [१२]

1) एका दंतवैद्याने जाहिर निवेदन केले की "न दुखता दात काढण्यासाठी माझया दवाखान्याला भेट दया". हि जाहिरात वाचल्यानंतर एका रूग्णाने दवाखान्याला भेट दिली. पण त्या रूग्णाला 'Local Anaesthesia Injection' देताना दुखले. रूग्णाने डॉक्टर वर निष्काळजीपणाची केस दाखल केली.

(a) डॉक्टर नुकसानभरपाई करण्यास जबाबदार आहे का?

(b) डॉक्टरांचा बचाव काय असणार?

[TURN OVER

2) एका व्यक्तीवर Matrimonial Court मध्ये त्याच्या बायकोने नपुसंकता (Impotency) च्या कारणासाठी घटस्फोटाची केस केली. त्याचवेळी त्या व्यक्तीवर Criminal Court मध्ये दुस-या स्त्रीने बलात्काराची केस टाकली होती.

(a) नपुसंकता (Impotency) ची व्याख्या आणि त्याचे प्रकार लिहा.
(b) " बलात्कारचा गुन्हा" हे Matrimonial Court मध्ये घटस्फोटासाठी कारण होउ शकेल का?

3) "रेल्वे अपघात झालेला व्यक्ती रेल्वे ट्रॅकवर पडला होता आणि Medical Treatment ची वाट पाहत होता" ही बातमी एका प्रमुख वृत्त पत्रात ठळक बातमी होती.

(a) अश्या प्रकारच्या निष्काळजीपणाचा काही उपाय आहे का? असेल तर काय आहे?
(b) त्याच्या संबंधात असलेले कायदयाचे स्पष्टीकरण करा.

प्र. ४ कोणतेही चार प्रश्न सोडवा [४८]

a) भारतातील वैद्यकीय शास्त्राची विविधता व त्याचे कायदेशीर महत्व स्पष्ट करा.
b) पुर्ण सूची दिल्यानंतरची स्वीकृती (Informed Consent), मानून घेतलेली स्वीकृती (Implied Consent) चे वैद्यकीय शास्त्रा मधील महत्तव द्या. Self – Determination वर रूग्णाच्या अधिकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
c) "DISASTER MANAGEMENT" वर निबंध लिहा.
d) सुप्रीम कोर्टने भारतीय वैद्यकीय संस्था विरूध्द व्ही.पी शांता केसच्या निणर्यात ग्ग्रहक संरक्षण कायद्याच्या अयोग वैद्यकीय शास्त्रा मध्ये लागू केला त्यांनी दिलेली कारणे लिहा व केस लॉ चे उदाहरण द्या.
e) Apex Court च्या निर्णयाच्या मदतीने 'भारतीय संविधान मध्ये स्वास्थ' चे अधिकार स्पष्ट करा.
f) Sexual assaults चे मेडिको लिगल स्वरूप लिहा?

04/12/2013 Law & Medicine LL.B. 3 yrs Sem VI
BLS. 5 yrs Sem X

31 Con-code 7 - JP

Con. 9163–13.

VB–5375

(3 Hours)

[Total Marks : 100

Q.1. Reply in **two** sentences (2 marks each) [20]

(a) What is meant by "Patient's Right to Self – Determination?

(b) Define Informed Consent.

(c) Define "Advertisement' according to Drugs & Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954.

(d) What is meant by 'Privileged Communication'?

(e) Define 'Consumer' according to the Consumer Protection Act, 1986

(f) Enumerate any 2 duties of Registered Medical Practitioners.

(g) Define' Brain - Stem Death '

(h) Define 'Genetic Counseling Centre' according to PNDT Act, 1994.

(i) Define 'therapeutic purpose' according to Transplantation of Human Organs Act, 1994

(j) State any 2 important provisions of Helsinki Declaration with respect to human experimentation of drugs.

Q.2. Short Note : (any four) [20]

(a) Contributory Negligence

(b) National Commission (Consumer Protection Act, 1986)

(c) Nuremberg code

(d) Medico legal aspects of Road Accidents

(e) Euthanasia

(f) Medico legal aspects of Sexual assaults

Q.3. Answer the following : [12]

(1) A doctor after doing test disclosed the sex of the unborn child to be a male child. The delivered baby was female. The patient sued the doctor for negligence for wrong diagnosis.

(a) Was the doctor negligent and liable to pay any compensation to patient?

(b) Is doctor liable for any action under the provisions of which law and what action?

(2) A male adult gave consent to donate his kidney for one of his friend.

(a) Is he competent to give consent or and under the existing laws will be allowed to do so?

(b) Which act will support or deny such action?

[TURN OVER

(3) "If you are feeling old in young age come to "centre A "for feeling young in old age." This advertisement was published in a leading news paper. Many old people visited the centre and as they did not get desired result they sued the centre.

(a) Is this advertisement objectionable? If yes why and under which act? If not then why not?

(b) Advertiser's claim that any action will violate their right to freedom of speech under constitution of India. True or False. Give reasons.

Q. 4. (a) What is medical negligence? What are the legal actions available for patients against doctors with respect to medical negligence? Discuss in brief the importance of Doctrine Res Ipsa Loquitor. [48]

(b) What are the varieties of medical professions in India ? Discuss the striking features of all of them?

(c) What are the principles laid down by the Apex Court in V.P Shantha's case? What is your opinion as to the applicability of Consumer Protection Act to medical profession? Give reasons for your opinion.

(d) Examine critically the Role of the state and that of Non-State entities on Disaster Management.

(e) Discuss concepts of Implied Consent and Confidentiality in medical profession.

(f) Discuss the Rights and Duties of Medical Practitioners in detail. What is meant by 'Self Regulation through code of conduct'?

प्र. १ एका वाक्यात उत्तरे लिहा: (प्रत्येकी २ गुण) [२०]

a) रूग्णाच्या Self-Determination चा अधिकार म्हणजे काय?
b) पुर्ण सूची दिल्यानंतरची स्वीकृती (Informed Consent) ची व्याख्या लिहा
c) विज्ञापनाची डी एम आर अॅक्ट मध्ये दिलेली व्याख्या लिहा.
d) विशेष अधिकारयुक्त म्हणजे काय?
e) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ च्या प्रमाणे ग्रहक ची व्याख्या लिहा.
f) "Registered Medical Practitioners" चे दोन अधिकार लिहा.
g) "Brain Stem" ची व्याख्या लिहा
h) "PNDT Act, 1994" च्या प्रमाणे 'Genetic Counseling Centre' ची व्याख्या लिहा.
i) Transplantation of Human Organs Act.1994 च्या प्रमाणे 'Therapeutic purpose' ची व्याख्या लिहा.
j) Helsinki Declaration चे दोन महत्त्वाचे अटी लिहा.

प्र. २ थोडक्यात उत्तरे लिहा : (कोणतेही चार) [२०]

a) "Contributory Negligence"
b) National commission (Consumer Protection Act,1986)
c) Nuremberg Code
d) रस्त्यावरील अपघाताचे मेडिको लिगलचे स्वरूप लिहा
e) Euthanasia
f) Sexual assaults चे मेडिको लिगलचे स्वरूप लिहा?

प्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा: (कोणतेही दोन) [१२]

1) एका डॉक्टरने रूग्णाची तपासणी केल्यानंतर न जन्मलेले बाळ मुलगा असल्याचे सांगितले, पण प्रसूत झालेलं बाळ मुलगी होती. त्या रूग्णाने डॉक्टरवर चुकीचे निदान केल्याचे व निष्काळजीपणाची फिर्याद दाखल केली.
a) डॉक्टर निष्काळजी व रूग्णाला नुकसान भरपाई करून देण्यास जबाबदार आहे का?
b) याला डॉक्टर जवाबदार आहे काय? आणि कोणत्या कायद्या खाली?

2) एका तरूणाने त्याच्या एका मित्राला किडनी देण्याचे कबुल केले.
a) तो तरूण कबुली देण्यास कार्यक्षम आहे का किंवा आणि कोणत्या कायद्या नुसार?
b) यासाठी कोणता कायदा आधार देईल किंवा अमान्य करेल?

3) 'तुम्हाला जर तरूणपणी म्हातारपणाची जाणीव होत असेल तर 'सेंटर ए' मध्ये या', असे विज्ञापन एका वुत्तपत्रात दिले होते. खूप लोकं त्या सेंटर मध्ये गेले. काही लोकांना बरे वाटले तर काही लोकांना त्याचे फळ मिळाले नाही. त्या लोकांनी केस केली.

a) हे विज्ञापन अनिष्ट (Objectionable) आहे का? तुमचे उत्तर स्पष्ट करा.
b) विज्ञापनकारक ने सांगितले की जर काही कार्यवाही केली तर ते भारतीय संविधानाच्या freedom of speech चे उल्लंघन होणार? चुक की बरोबर. खुलासा करा.

प्र. ४ कोणतेही चा<u>र</u> प्रश्न सोडवा : [४८]

a) वैद्यकीय निष्काळजीपणा म्हणजे काय? वैद्यकीय निष्काळजीपणाच्या आधारे डॉक्टर विरूद्ध रूग्ण कोणत्या कायदेशीर कृती करता येतील? Doctrine Res Ipsa Loquitor चे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
b) भारतातील वैद्यकीय शास्त्रातील विविधता काय आहेत? विशेष मुददे स्पष्ट करा.
c) व्ही.पी.शांताच्या केस मध्ये अपेक्स कोंट ने काय कायद्याचे सुचन केले? आणि ग्राहक संरक्षण वैद्यकीय शास्त्रा मध्ये लागू केले? याबाबत तूमचे काय मत आहे? कारणे द्या.
d) Disaster Management मध्ये सरकारी आणि बिन-सरकारी संस्थेच्या कार्या विषयी लिहा.
e) मानून घेतलेली स्वीकृती (Implied Consent) आणि रूग्णाची गुप्तता (Confidentiality) चे वैद्यकीय शास्त्रा मधील महत्व द्या.
f) "Registered Medical Practitioners" ची कामगिरी लिहा आणि "Self Regulation through code of conduct" म्हणजे काय?

Law & Medicine

May - 2013

Con. 5856-13. 3yrs sem- VI 5yrs sem- X NG-7486

(3 Hours) [Total Marks : 100

1. Answer in two sentences:- 20

a) Define deficiency in service
b) What is meant by self - regulation through code of conduct?
c) State any 2 duties of Registered Medical Practitioners towards patients?
d) Define 'Drug' according to Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisements) Act, 1954.
e) What is 'Magic Remedy'?
f) Who is near relative?
g) Define 'Advertisement' according Drugs and Magic Remedies (Objectionable Advertisement) Act 1954.
h) State any 2 rights of Registered Medical Practitioners?
i) Define 'Hospital' according to the Transplantation of Human Organs Act, 1994.
j) Define 'Gynaecologist' and "Pediatrician'

2. Answer any four (Short Notes) 20

a) Brain stem Death
b) Medico Legal aspects of Road Accident
c) Confidentiality
d) Poonam Varma V/s Dr. Ashwin Patel
e) Salient features of Disaster Management Plan
f) Female Foeticide

3. Answer any two : 12

a) A 14 years old patient was diagnosed of brain tumour and required an emergency operation. The operation was risky and expensive. He refused the operation and was discharged against medical advice. The patient died after one month. The patients' relatives sued the doctor claiming negligence for not informing them about the seriousness of the illness.
i) Is the doctor liable for action? What could be the defense of the doctor?
ii) Does the doctrine of contributory Negligence apply in this case? Which right has the patient exercised in refusing the surgery?

b) An unqualified adult person operated a patient for a minor operation under supervision of his father who was a surgeon. The operation was successful. The surgeon was given a show - cause notice for allowing his son to operate.
i) Can any action be taken against the surgeon and / or his son in view of the fact that no complaint was made against them?
ii) What defenses could be raised by the surgeon?

[TURN OVER

c) An Ayurved doctor prescribed allopathic medicine for a patient for viral fever for 4 days followed by allopathic medicine for typhoid fever for the next 8 days. When the patient's condition deteriorated further his family members got him admitted to a hospital where he died within few hours.

i) Can the Ayurvedic doctor be held liable for the death of the patient? What legal recourses are available to the patient's relative against the Ayurvedic doctor?

ii) What defenses could be raised by the Ayurvedic doctor? Cite the relevant case law

4. Answer any four : 48

a) Discuss 'Right to Health under Indian Constitution' with the aid of landmark judgments of Supreme Court.

b) Discuss Medico Legal aspects of sexual assault cases.

c) State and describe the varieties of Medical Professions in India and their Legal responsibilities.

d) Discuss the relevant provisions of the Nuremberg Code and Helsinki Declaration concerning the regulation of Human Experimentation of Drugs.

e) Explain the concepts of Privileged Communications, Inform consent and Implied consent in Medical Profession.

f) Discuss how the Supreme Court has dealt with various issues concerning applicability of the Consumer Protection Act, 1986 to the Medical Profession in 'Indian Medical Association V/-s V. P. Shanta's case

may 2013

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) [एकूण गुण : १००

१) दोन वाक्यात उत्तरे द्या : २०

(अ) नोकरी मध्ये कमतरता म्हणजे काय स्पष्ट करा
(ब) कोड ऑफ कंडक्टनुसार सेल्फ रेग्युलेशन म्हणजे काय?
(क) नोंदणीधारक वैद्यकिय सराव करणाऱ्याने रुग्णाच्या प्रती असलेली कोणतीही दोन कर्तव्य स्पष्ट करा
(ड) औषध आणि जादुई इलाज (नामंजुर जाहिरात) कायदा १९५४ नुसार "औषध" म्हणजे काय?
(इ) जादुई इलाज म्हणजे काय?
(फ) जवळचा नातेवाईक
(ग) औषध आणि जादुई इलाज (नामंजुर जाहिरात) कायदा १९५४ नुसार " जाहिरात " म्हणजे काय?
(ह) रजिस्टर्ड मेडिकल प्रॅक्टीशनरचे कोणतेहि दोन अधिकार स्पष्ट करा
(स) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा १९५४ नुसार हॉस्पिटल म्हणजे काय
(द) पी. एन. डी. टी. कायद्यानुसार स्त्रीरोगतज्ञ आणि बालरोगतज्ञ स्पष्ट करा

२) कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा २०

(अ) ब्रेन स्टेम डेथ
(ब) रस्ता अपघाताची वैद्यकिय चाचणी
(क) गुप्तता
(ड) पूनम वर्मा विरुध्द डॉ. अश्विन पटेल
(इ) आपातकालिन व्यवस्थापन योजनेची प्रमुख लक्षणे
(फ) स्त्री फेटिसाईड

३) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा १२

(अ) एक १४ वर्षिय मुलगा रुग्ण ब्रेन ट्युमरने ग्रस्त होता. त्याला तातडीने ऑपरेशनची गरज होती. ऑपरेशन जोंखमीचे आणि खर्चीक होते. रुग्ण ऑपरेशनला तयार नव्हता आणि त्याने वैद्यकिय सल्ल्याविरुदध रजा घेतली होती. एक महिन्यानंतर रुग्ण दगावला. नातेवाईकांनी डॉक्टरच्या विरुदध निष्काळजीपणाचा दावा केला कि त्याने आजारपणाचा गंभीरपणाविषयी त्यांना सांगितले नव्हते.

(अ) यासाठी डॉक्टर जबाबदार आहे का? डॉक्टरचा बचाव काय असणार?
(ब) या केसला कॉन्ट्रिब्युटरी निग्लिजन्स म्हणू शकतो का? कोण्त्या अधिकाराखाली रुग्णाने ऑपरेशन नाकारले?

(ब) एका शिक्षण न घेतलेल्या सज्ञान व्यक्तीने सर्जन वडिलांच्या देखरेखीखाली एक लहानसे ऑपरेशन केले. ऑपरेशन यशस्वी झाले. मुलाला ऑपरेशनची परवानगी दिली त्यासाठी त्याच्या वडिलांना कारण बताव (show cause) नोटिस मिळाली.

१) या ऑपरेशन बाबत काही तक्रार नसली तरी मुलावर एवम सर्जनवर काही कारवाई करता येइल का?
२) सर्जन काय बचाव घेऊ शकतो?

(क) एका आयुर्वेदच्या डॉक्टरने एका रुग्णाला वायरल तापासाठी चार दिवसांसाठी ॲलोपॉथिचे औषध दिले त्यानंतर टायफाइडच्या तापासाठी आठ दिवसांसाठी ॲलोपॅथिचे औषध दिले. जेव्हा रुग्णाची तब्येत खालावली तेव्हा त्याच्या कुटुंबियांनी त्याला रुग्णालयात दाखल केले जेथे काही तासांच्या आत त्याचा मृत्यु झाला.

१) काय आयुर्वेदचा डॉक्टर रुग्णाच्या मृत्युला जबाबदार असू शकतो? रुग्णाच्या नातेवाईकांकडे आयुर्वेदिक डॉक्टर विरुध्द कोणती कायदेशीर मदत उपलब्ध आहे?

२) आयुर्वेदिस्ट कोणता बचाव घेऊ शकतो? संदर्भिय केस लॉ च्या आधारे स्पष्ट करा.

४) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा ४८

(अ) "भारतीय संविधानात स्वास्थ्याचे अधिकार" लॅन्डमार्क सुप्रिम कोर्ट जर्जमेंटच्या केसच्या आधारे स्पष्ट करा

(ब) लैंगिक अतिप्रसंगाच्या वैद्यकीय कायद्याचे स्वरुप.

(क) भारतीय वैद्यकिय व्यवसायाचे विविध प्रकार आणि त्यांची कायदेशीर जबाबदारी स्पष्ट करा

(ड) न्युरेमबर्ग कोड आणि हेलसिंकि डिक्लारेशनच्या अनुशंगाने औषधाचे मानवी प्रयोग रेग्युलेशनच्या संदर्भिय तरतुदी स्पष्ट करा

(इ) माहितीनंतरची स्विकृती, मानून केलेली स्विकृती आणि संप्रेषणाचा हक्क यांची वैद्यकिय व्यवसायातील सर्वसाधारण कल्पना स्पष्ट करा.

(फ) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ च्या अंतर्गत सेवा आणि कमतरता स्पष्ट करा. हया कायद्याच्या अनुषंगाने निष्पन्न होणारे संदर्भिय करार सर्वोच्च न्यायालयाने कसे लागू केले ते भारतीय वैद्यकिय संघटना विरुध्द वी. पी. शांता केसने स्पष्ट करा.

SEM VI LLB. Law and Medicine NOV-2012
SEM X BLS

AGJ-2nd half (p)-12-45

Con. 10641-12. NM-8775

(3 Hours) [Total Marks : 100

Q. 1) Answer in one or two sentences (all are compulsory) 20 marks

a) What is meant by Right of Self-Determination?
b) Define Implied consent.
c) Define doctrine of Res Ipsa Loquitor
d) Define Therapeutic Privilege?
e) Define DRUG under the Drugs and Magic Remedies (objectionable advertisement) Act.
f) What is Contributory Negligence?
g) Define Brain-stem death.
h) What do ECG and EEG stand for?
i) What is the difference between Radiography and Sonography?
j) Define Magic Remedy under the Drugs and Magic Remedies (objectionable advertisement) Act.

Q. 2) Short Notes (any four): 20 marks

a) Amniocentesis
b) Right of Registered Medical Practitioners
c) Medico-legal aspects of road accident cases
d) Nuremberg Code
e) Euthanasia / Mercy killing
f) Discuss the need of Transplantation of Human Organs Act 1994

Q. 3) Answer any two - 12 marks

1) A company Bus carrying an officials of the company met with the accident. All the Employees were late on duty due to injury they sustained. They had to be medically examined, three employees were advised to get admitted. Company treated them as absent for duty and deducted their salary?

a) Was the company justified for this action, give reasons?
(b) What would have been the case if the Bus was not the Company's Bus ?

2) Baggage from the head of the railway porter fell down from his head and injured a passenger. He had to be taken to the hospital. He was discharged after 3 days of hospitalization.

a) Who was liable to pay the bills of the hospital?
b) Can there be any action against the railway?

3. A homeopathy doctor gave a prescription for allopathic medicine to a patient. The medical store honoured the prescription, patient developed complications due to the toxicity of medicine.

(a) Can the medical store be responsible for accepting the prescription ?
(b) Can any action be taken against the Doctor ? By whom ? And for what reasons ? Explain with one case law ?

Q. 4) Answer in Detail (Any Four): 48 marks

a) Name and describe the varieties of medical professions in India.
b) Discuss the judicial interpretation of Article 21 of the Constitution with reference to the health care system in India. Give atleast one case law.
c) Discuss the medico-legal aspects of sexual assault cases.
d) Explain the role of the State in Disaster Management with reference to Disaster Management Plan.
e) Explain the concepts of Informed Consent, Privileged Communication and Confidentiality in Doctor-patient relationship.
f) Discuss the various aspects of applicability of the Consumer Protection Act, 1986 to the medical profession in light of the landmark judgement of the Hon'ble Supreme Court. give atleast one case law.

Nov 2012

(मराठी रुपांतर)

१. एक दोन वाक्यात उत्तरे द्या : २० गुण

अ) स्वनिर्णयाचा अधिकार म्हणजे काय?
ब) मानून गेलेली स्विकृती स्पष्ट करा
क) रेस इप्सा लोकीटर स्पष्ट करा
ड) थेरापुटीक प्रिव्हीलेज (Therapeutic privilege) स्पष्ट करा
इ) औषध आणि जादुई इलाज कायदा अंतर्गत औषध स्पष्ट करा
फ) कॉट्रिब्युटरी निग्लीजन्स म्हणजे काय?
ग) ब्रेनस्टेन मृत्यु स्पष्ट करा
ह) इ.सी.जी. (Electrocardiogram) आणि इ.इ.जी. (E.E.G.) म्हणजे काय?
स) सोनोग्राफी (Sonography) आणि रेडिओलॉजी (Radiology) मधिल भेद स्पष्ट करा.
द) औषध आणि जादुई इलाज कायदा अंतर्गत जादुई इलाज स्पष्ट करा

२. व्याख्या लिहा (कोणतेही चार) २० गुण

अ) ॲमनिओसेंटेसिस म्हणजे काय?
ब) रजिस्टर्ड मेडिकल प्रॅक्टिशनर चे अधिकार
क) रस्ता अपघाताची विधि–वैद्यकिय चाचणी
ड) न्युरेमबर्ग कोड
इ) युथेंमशिया / इच्छा मरण
फ) मानवी अवयव प्रत्यारोपण कायदा १९९४ ची गरज स्पष्ट करा

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा १२ गुण

१) कर्मचाऱ्यांची वाहतुक करणाऱ्या कार्यालयीन बसला अपघात झाला. कर्मचाऱ्यांना झालेल्या दुखापतीमुळे त्यांना कामावर जाण्यास उशीर झाला. त्यांची वैद्यकिय तपासणी केली गेली, तीन रुग्णांना दाखल होण्याचा सल्ला दिला. कार्यालयाने त्यांना कामावर गैरहजर म्हणून त्यांचा पगार कापला.
अ) कार्यालयाची कार्यवाही योग्य होती, कारण सांगा
ब) जर ती बस कार्यालयाची नसेल तर केसचे स्वरुप कसे असेल.

२) रेल्वेच्या वरच्या भागातील सामान ठेवायचा भाग खाली पडून एक प्रवासी जखमी झाला. त्याला रुग्णालयात नेण्यात आले. त्याला ३ दिवसांनी रुग्णालयातून डिस्चार्ज करण्यात आले.
अ) रुग्णालयाचे बिल भरण्यास कोण पात्र आहे.
ब) येथे रेल्वेविरुद्ध कोणती कार्यवाही केली जाऊ शकते?

३) एका होमिओपॅथीच्या डॉक्टरने एका रुग्णाला ॲलोपॅथी औषधांचे प्रिस्क्रिप्शन दिले. मेडिकल स्टोरने प्रिस्क्रिप्शन मान्य केले. औषधाच्या विषबाधेमुळ रुग्णाची तब्येत बिघडली.
अ) प्रिस्क्रिप्शन मान्य केले म्हणून मेडिकल स्टोर जबाबदार आहे का?

ब) डॉक्टरविरुद्ध कोणती कार्यवाही केली जाऊ शकते का? कोणाकडून? आणि कोणत्या कारणासाठी? एक लॉ केसच्या आधारे स्पष्ट करा?

४. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा ४८ गुण

अ) भारतातील वैद्यकिय पेशातील विविधता आणि नावे स्पष्ट करा
ब) भारतीय राज्य घटनेच्या कलम २१ च्या न्यायिक स्पष्टीकरणाची चर्चा भारतीय आरोग्य व्यवस्था संदर्भात करा. किमान एका केस लॉचा आधार द्या.
क) लैंगिक अतिप्रसंगाच्या वैद्यकीय कायद्याचे स्वरुप.
ड) डिजास्टर मॅनेजमेंट प्लॅनच्या आधारे डिजास्टर मॅनेजमेंटमध्ये राज्याची भूमिका स्पष्ट करा.
इ) डॉक्टर–रुग्ण' संबंधा संदर्भात माहितीवर आधारलेली स्विकृती (Informed consent), गुप्ततेचे तत्व (Doctrine of confidentiality) आणि संप्रेषणाचा अधिकार (Privilege communication) इत्यादी तत्वे स्पष्ट करा.
फ) ग्राहक सुरक्षा कायदा १९८६ च्या आधारे आणि सुप्रिम कोर्टाच्या आदेशाच्या अनुशंगाने ग्राहकांना वैद्यकिय प्रोफेशनमध्ये पुष्कळ तरतुदी आहेत स्पष्ट करा. किमान एका केस लॉचा आधार द्या.

yr sem - II
yr sem - X

Law & Medicine

may-12

Con. 3275-12.

MR-4226

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Answer in **two** sentences:- 20

(a) What is Informed Consent?
(b) What is 'Magic Remedy' under DMR (OA) Act?
(c) Define similia sililibus curentur.
(d) What is toxic effect (lethal effects) of drug?
(e) Define 'Service' under C. P. Act.
(f) Define Foetocide
(g) What is the difference between Sonography and Radiology?
(h) What is EEG and Electrocardiogram (ECG)?
(i) What is the right of self determination?
(j) Define Rape

2. Answer any **four**:- 20

(a) 'Helsinki Principles'
(b) Lord Denning
(c) Rights of registered medical practitioner
(d) Medico-legal aspects of road accident
(e) Pt. Parmanand Katara Vs Union of India (AIR 1989 Sc)
(f) Medical Record

3. Answer any two:- 12

1) 14 years old boy operated a patient under supervision of his father who was a Surgeon. Operation was successful and there was no problem. His father was given a show cause notice for allowing his son to operate.

a) In view of the fact that there was no complaint against him what action can be taken against the boy and his Surgeon father and by whom?
b) What could be the defense of the father?

2) 20 years boy met with an accident and was admitted on a free bed in a private charitable hospital. Patient was operated as an emergency. He later on developed infection of the wound pouring out the pus. Patient sued the doctor and the hospital for negligence.

a) Can doctor take the plea that he was not his patient but he operated him in an emergency on a free bed so he is not liable?
b) Collaborate your answer with at least one case law?

3) "A poor person died on the railway track-due to lack of medical treatment" was the heading of an article published in one of the leading news paper?
(a) Is there any remedy for such type of negligence? If yes what?
(b) Discuss the relevant case law.

4. Answer any **four**:- 48

(a) Discuss the judicial interpretation of Article 21 of the Constitution of India- With reference to the health care system of India. Give at least one case law

(b) Explain the reasons for considering the patient as a Consumer and including the Medical profession in the ambit of Consumer Protection Act.

(c) Discuss the medico-legal aspects of sexual assault

(d) What is Medical negligence? Explain contributory negligence and Res ipsa Loquitor

(e) Do you think that the Drugs and Magic Remedy (Objectionable Advertisement) Act, conflicts with any of the Constitutional right of a person? Explain with the case law.

(f) Explain the responsibility of the state in disaster management. Explain the nature of the Disaster Management Plan.

[TURN OVER

(मराठी भाषांतर)

१. दोन वाक्यात उत्तरे द्या : २०

(अ) माहितीवर आधारित स्विकृती (Informed Consent) म्हणजे काय?
(ब) डी.एम.आर ॲक्टनुसार 'मॅजिक रेमेडी' म्हणजे काय?
(क) सिमिलिया सिमिलिबस क्युरेटिन.
(ड) औषधाचे जिवघेणे परिणाम
(इ) सी.पी. ॲक्ट (C.P. Act) अंतर्गत सेवेची (service) व्याख्या द्या.
(फ) फॅटिसाईड ची व्याख्या
(ग) सोनोग्राफी (Sonography) आणि रेडिओलॉजी (Radiology) मधिल भेद स्पष्ट करा.
(ह) इ.इ.जी. (E.E.G.) आणि इ.सी.जी. (Electrocardiogram) म्हणजे काय?
(स) स्वनिर्णयाचा अधिकार म्हणजे काय?
(द) बलात्काराची व्याख्या.

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा २०

(अ) ट्रेसिंकि प्रिन्सिपल
(ब) लॉर्ड डेन्निग
(क) रजिस्टर्ड मेडिकल प्रॅक्टीशनरचे अधिकार
(ड) घातपाती अपघाताची विधि–वैद्यकिय चाचणी.
(इ) पंडित परमानन्द कटारा विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया (AIR 1989 SC)
(फ) वैद्यकिय तपशील.

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा १२

(१) १४ वर्षिय मुलाने सर्जन वडिलांच्या देखरेखीखाली एक लहानसे ऑपरेशन केले ऑपरेशन यशस्वी झाले. लहान मुलाला ऑपरेशनची परवानगी दिली त्यासाठी त्याच्या वडिलांना कारण बताव (show cause) नोटिस मिळाली.
(अ) या ऑपरेशन बाबत काही तक्रार आली तरी मुलावर एवम सर्जनवर काही कारवाई करता येइल का? आणि कारवाई कोण करु शकेल?
(ब) सर्जन काय बचाव घेऊ शकतो?

(२) अपघात झालेला २० वर्षीय मुलगा खाजगी चॅरिटेबल हॉस्पिटलमध्ये मोफत बेडवर दाखल होता. रुग्णाचे तातडीने ऑपरेशन केले होते नंतर त्याच्या जखमेत संसर्ग होऊन मृत्यू झाला. रुग्णाने डॉक्टर व हॉस्पिटल यांच्यावर निष्काळजीपणाचा दावा केला.
(अ) डॉक्टर असे बोलू शकतो का कि तो रुग्ण त्याचा नव्हता पण त्याने त्याचे मोफत बेडवर तातडीचे ऑपरेशन केले म्हणून तो जबाबदार नाही.
(ब) या संदर्भातील एक केस लॉ लिहा.

(३) "एक गरीब व्यक्ती पुरेशा वैद्यकिय मदतीअभावी रेल्वे फाटकात मरण पावला" हा लेख एका प्रसिदध वृत्तपत्रात छापून आला होता.
(अ) येथे कुठल्याही प्रकारचा निष्काळजीपणा आहे का? जर होय तर काय?
(ब) या संदर्भातील एक केस लॉ लिहा.

४. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा ४८

(अ) भारतीय राज्य घटनेच्या कलम २१ च्या न्यायिक स्पष्टीकरणाची चर्चा भारतीय आरोग्य व्यवस्था संदर्भात करा. किमान एका केस लॉचा आधार द्या.
(ब) रुग्णाला 'ग्राहक' मानणे व वैद्यकिय व्यवसाय ग्राहक संरक्षण कायद्या अंतर्गत आणण्याची कारणे स्पष्ट करा.
(क) लैंगिक अतिप्रसंगाच्या वैद्यकीय कायद्याचे स्वरुप.
(ड) वैद्यकीय हलगर्जीपणा म्हणजे काय? कॉन्ट्रीब्युटरी निग्लीजन्स आणि रेस इप्सा लोकीटर स्पष्ट करा.
(इ) नागरिकाचे घटनेतील अधिकार व 'औषधे आणि जादुई इलाज' (Drugs and Magic Remedy Act) हे संघर्षमय (Conflict) ठरु शकतात का? केस लॉ आधारे स्पष्ट करा.
(फ) आपत्ती व्यवस्थापनासाठी शासनाची काय जबाबदारी आहे? त्याची योजना काय आणि कशी असावी ते विस्तारपूर्वक लिहा.

Law & Medicine LLB 3 yrs Sem VI
BLS 5 yrs Sem X

:on. 1997-11. MT-6248

04/12/2013

(3 Hours) [Total Marks : 100

1. Answer in **two sentences** :— 20
   (a) What is Informed Consent ?
   (b) What is Therapeutic Purpose ?
   (c) What is the right of self-determination ?
   (d) What is toxic effect (lethal effects) of drug ?
   (e) Difference between 'Communication and Privilege Communication'.
   (f) Define Brainstem death.
   (g) What is the difference between Sonography and Radiology ?
   (h) Who are Neonatologist and Nephrologist ?
   (i) Define 'Service'.
   (j) Define 'Drug'.

2. Answer any **four** :— 20
   (a) 'Service' under Consumer Protection Act, 1986.
   (b) Disaster Management Plan
   (c) Similia Similibus Curentur.
   (d) Medico-legal examination in sexual assault.
   (e) Registered Medical Practitioner.
   (f) Medico-legal aspects of road accident.

3. Answer any two :— 12
   (a) A practicing Homeopathy Doctor was found to be treating the patients with Allopathy Medicines by an appropriate authority. He was given a show cause notice by the Medical Council of India :
      (i) In view of the fact that there was no complaint against him can any action be taken against him ? And by whom ?
      (ii) What could be the contents of the notice ?
   (b) A male adult was operated for a risky and expensive heart operation. He was explained the risk of the operation. After the operation he was discharged against medical advice. After one month patient died. The relatives sued the doctor claiming negligence for discharging him :
      (i) Is the Doctor liable for action ? Justify your answer.
      (ii) What could be the defense of the Doctor ?
   (c) 24 year old married woman complained to the Police that her husband has raped her causing bleeding of the private parts of the women. The defendant took the defense of his right of consummation of marriage :
      (i) Will the complaint survive and what will be the first action taken by the police ?
      (ii) What will be the legal position if she was 14 years of age ?

4. Answer any **four** :— 48
   (a) Discuss the judicial interpretation of Article 21 of the Constitution of India—With reference to the health care system of India. Give at least one case law.
   (b) Do you think application of Consumer Protection Act to medical profession has created fears in the minds of Medical Profession about an illegitimate claim of the patient ? If yes, what are they and what is the remedy ?
   (c) Explain the importance of detailed Medical examination with reference to a case-law of Sexual assault.
   (d) What is medical negligence ? Explain contributory negligence and Res ipsa Loquitor.
   (e) Explain : 'Doctor-Patient relationship is a contract'. Discuss 'consideration' with reference to the Medical Profession. Give at least one case law.
   (f) Explain the reasons for considering the patient as a consumer and including the Medical profession in the ambit of Consumer Protection Act.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

१. दोन वाक्यात उत्तरे द्या : २०

(अ) माहितीवर आधारित स्विकृती (Informed consent) म्हणजे काय ?

(ब) रोगनिवारक हेतू (Therapeutic Purpose) म्हणजे काय ?

(क) स्व-निर्णयाचा हक्क (Right to self-determination) म्हणजे काय ?

(ड) औषधाचे जिवघेणे परिणाम (Lethal effects) म्हणजे काय ?

(इ) संप्रेषण (Communication) आणि संप्रेषणाचा हक्क (Privilege Communication) मधील फरक स्पष्ट करा.

(फ) 'ब्रेन स्टेम डेथ'ची व्याख्या द्या.

(ग) सोनोग्राफी (Sonography) आणि रेडिओलॉजी (Radiology) मधील भेद स्पष्ट करा.

(ह) निओनेटोलॉजिस्ट (Neonatologist) आणि नेफ्रोलॉजिस्ट (Nephrologist) म्हणजे काय ?

(स) 'सेवा' (Service) ची व्याख्या द्या.

(द) 'औषध' (Drug) ची व्याख्या द्या.

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०

(अ) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'सेवा' (Service).

(ब) आपत्ती निवारण योजना.

(क) सिमिला सिमिलीबस क्युरेन्टा.

(ड) लैंगिक अत्याचाराची विधी-वैद्यकिय चाचणी.

(इ) रजिस्टर्ड मेडिकल प्रॅक्टीशनर.

(फ) रस्ता अपघाताची विधी-वैद्यकिय बाजू.

कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या १२

(अ) एक होमिओपथी डॉक्टर 'कॉम्पीटन्ट ॲथॉरिटीला' एलोपथी प्रॅक्टीस करताना आढळला. मेडिकल कौंसिल ऑफ इंडियाने त्याला कारणे दाखवा नोटीस बजावली.

(१) जर त्या डॉक्टर विरुद्ध कोणतीही तक्रार आलेली नाही तरी त्याच्यावर कारवाई होऊ शकते का ? ती कोण करू शकते ?

(२) त्या कारणे दाखवा नोटीसचा मसुदा (contents) काय असेल ?

(ब) एका प्रौढ रुग्णाच्या हृदयावर एक जोखमीची (risky) व खर्चिक शस्त्रक्रिया केली. शस्त्रक्रियेतील धोक्याची त्याला कल्पना दिली होती. शस्त्रक्रियेनंतर वैद्यकिय सल्ल्याविरुद्ध त्याला डिसचार्ज दिला. एका महिन्यात रुग्ण दगावला. रुग्णाच्या नातेवाईकांनी डॉक्टरांवर हलगर्जीपणाने डिसचार्ज दिल्याचा दावा केला.

(१) डॉक्टरवर कारवाई होऊ शकते की नाही ? कारणे द्या.

(२) डॉक्टरचा बचाव (defence) काय असेल ?

(क) २४ वर्षीय विवाहीत स्त्रीने आपल्या नवऱ्याविरूद्ध बलात्काराची तक्रार नोंदवली. बलात्कारामुळे तिच्या गुप्तांगात रक्तस्त्राव झाला होता. बचावपक्षाने विवाहोत्तर संभोग अधिकारानुसार बचाव केला.

(१) ही तक्रार नोंदवून घेतली जाईल का ? पोलिस सर्वप्रथम काय कारवाई करतील ?

(२) जर फिर्यादी १४ वर्षाची असेल तर कायदेशीर परिस्थिती काय होईल ?

णतेही चार प्रश्न सोडवा : ४८

(अ) भारतीय राज्य घटनेच्या कलम २१च्या न्यायिक स्पष्टीकरणाची चर्चा भारतीय आरोग्य व्यवस्था संदर्भात करा. किमान एका केस लॉचा आधार द्या.

(ब) ग्राहक संरक्षण कायद्यामुळे वैद्यकिय व्यावसायिकांच्या मनात पेशंटने केलेल्या बेकायदेशीर दाव्यासंदर्भात भीती वाढलेली आहे. या मताशी तुम्ही सहमत आहात काय ? होय ? तर ते दावे कोणते व उपाययोजना काय ?

(क) विस्तृत (detailed) वैद्यकिय तपासणीचे महत्त्व सेक्शुअल असॉल्ट संदर्भात विशद करा.

(ड) वैद्यकिय हलगर्जीपणा म्हणजे काय ? कॉन्ट्रीब्युटरी निग्लीजन्स आणि रेस इप्सा लोकीटर स्पष्ट करा.

(इ) "रुग्ण व डॉक्टर यांचे संबंध हा एक 'करार' असतो". स्पष्ट करा व किमान एका केस लॉच्या आधारे वैद्यकिय व्यवसायाच्या संदर्भात चर्चा करा.

(फ) रुग्णाला 'ग्राहक' मानणे व वैद्यकिय व्यवसाय ग्राहक संरक्षण कायद्या अंतर्गत आणण्याची कारणे स्पष्ट करा.

(3 Hours) **[Total Marks : 100**

1. Answer in **two** sentences :— **20**
   (a) What is 'Magic Remedy' under DMR (OA) Act ?
   (b) Give examples of 'Contributory Negligence'.
   (c) What is Similia similibus curantur ?
   (d) Define 'Service' under C.P. Act.
   (e) What do you mean by 'Human experimentation' ?
   (f) What is 'Brainstem death' under THO Act ?
   (g) What is EEG and Electrocardiogram (ECG) ?
   (h) Difference between : Neurologist and Nephrologists.
   (i) What is 'Command Nucleus ?'
   (j) Define Transplantation.

2. Answer any **four** :— **20**
   (a) 'Consumer' under Consumer Protection Act, 1986.
   (b) Disaster management plan.
   (c) Medico-legal examination in sexual assault.
   (d) 'Objectionable Advertisements' under DMR (OA) Act.
   (e) Feticide and Legal Provisions.
   (f) 'Amniocentesis' under PCPNDT Act.

3. Answer any **two** :— **12**
   (a) 60 years old man was operated for cataract operation. On that day in that Hospital ten other patients also were operated for Cataract Surgery. One of them later on developed infection of the Eye and he lost his vision. Patient sued the doctor and the hospital for negligence :
      (i) Is doctor and/or Hospital liable for action ?
      (ii) What will be the defense of the Doctor ?
   (b) "For any type of cold rely on Vicks vapo rub". This advertisement was published in a local newspaper. Many patients applied vicks vapo rub. Some got the relief. The unsatisfied ones filed a case for compensation :
      (i) Is the advertisement liable for action ? If yes, Under what act action can be taken ?
      (ii) Can this advertisement escape the liability due to right to speak under the Article 19 of the Constitution of India ?
   (c) Father of a 14 year old married girl complained to the Police that her husband has raped her causing bleeding of the private parts of the girl. The defendant took the defense of his right of consummation of marriage :
      (i) Will the complaint and the defense survive ?
      (ii) What will be the legal position if the girl was 20 years of age ?

4. Answer any **four** :— **48**
   (a) Explain the reasons for considering the patient as a Consumer and including the Medical profession in the ambit of Consumer Protection Act.
   (b) 'Constitutional right to health' has changed the health care system in India. Support your answer with case law and the constitutional provisions.
   (c) What can be the defense of Registered Medical Practitioner in a case of medical negligence ? Explain with at least one case law.
   (d) Do you think that the Drugs and Magic Remedy (Objectionable Advertisement) Act, conflicts with any of the Constitutional right of a person ? Explain with the case law.
   (e) What is contract under the Indian contract Act ? And how it is applicable to the Doctor-Patient relationship ?
   (f) Explain the principles of Informed consent, doctrine of confidentiality, and privilege communication in relation to Doctor-Patient relationship.

(मराठी रूपांतर)

१. केवळ दोन वाक्यात उत्तरे द्या : २०

(अ) डी.एम.आर. ॲक्टनुसार 'मॅजिक रेमेडी' म्हणजे काय ?

(ब) कॉंट्रिब्युटरी निग्लीजन्सची उदाहरणे द्या.

(क) सिमिलिया सिमीलिबस क्युरानटर (Similia Similibus Curantur) म्हणजे काय ?

(ड) सी.पी. ॲक्ट (C.P. Act) अंतर्गत सेवेची (service) व्याख्या द्या

(इ) मानवावरील प्रयोग (Human Experimentation) म्हणजे काय ?

(फ) ब्रेनस्टेम डेथ (Brainstem Death) ची व्याख्या द्या.

(ग) इ.इ.जी. (E.E.G.) आणि इ.सी.जी. (Electrocardiogram) म्हणजे काय ?

(ह) न्युरोलॉजिस्ट (Neurologist) आणि नेफ्रोलॉजिस्ट (Nephrologist) यातील फरक स्पष्ट करा.

(स) कमांड न्युक्लिअस (Command Nucleus) म्हणजे काय ?

(द) प्रत्यारोपण (Transplantation) ची व्याख्या द्या.

२. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०

(अ) ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ अंतर्गत 'उपभोक्ता/ग्राहक'.

(ब) आपत्ती व्यवस्थापन योजना.

(क) लैंगिक अत्याचार (Sexual Assault) मध्ये विधी-वैद्यकिय चाचणी.

(ड) डी.एम.आर. ॲक्ट अंतर्गत हरकतघेण्याजोगी जाहिरात.

(इ) भ्रुणहत्या आणि कायदेशीर तरतुदी.

(फ) ॲम्निओसेन्टेसीस (Amniocentosis) PCPNDT ॲक्टनुसार.

३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १२

(अ) एका ६० वर्षे वयाच्या वृद्धावर मोतीबिंदू शस्त्रक्रिया करण्यात आली. त्याच दिवशी इतर दहा रुग्णांवर देखील तीच शस्त्रक्रिया करण्यात आली होती. त्यापैकी एकाला नंतर डोळ्याला जंतुसंसर्ग झाला व त्याची दृष्टी गेली. रुग्णाने डॉक्टर व इस्पितळावर हलगर्जीपणाचा दावा टेकवला.

(१) डॉक्टर आणि / हॉस्पीटलवर कारवाई होऊ शकते का ?

(२) डॉक्टरचा बचाव काय असेल ?

(ब) "विक्स-वेपो-रब" कोणत्याही सर्दीवर (खात्रीचा) उपाय' अशी जाहिरात एका स्थानिक वृत्तपत्रात झळकली. खूप रुग्णाना विक्स-वेपो-रब वापरले. काहींना आराम पडला. पण ज्यांना फायदा झाला नाही त्यांनी नुकसान भरपाईसाठी दावा टेकवला.

(१) जाहिरातीवर कारवाई होऊ शकते का ? होय ? कोणत्या ॲक्ट अंतर्गत कारवाई होऊ शकते ?

(२) भारतीय राज्य घटनेच्या कलम १९ अंतर्गत 'भाषणाचा अधिकार' या मुद्याधारे ही जाहिरात जबाबदारी झटकू शकते का ?

(क) एका १४ वर्षांच्या मुलीच्या वडिलांनी तक्रार नोंदवली की त्या मुलीच्या नवऱ्याने मुलीवर बलात्कार केला, ज्यामुळे तिच्या गुप्तांगामध्ये रक्तस्त्राव झाला. बचावपक्षाने विवाहानंतरच्या संभोगाच्या अधिकारामध्ये बचाव केला.

(१) तक्रार आणि बचाव तरु (Survive) शकेल का ?

(२) जर मुलगी २० वर्षाची असती तर कायदेशीर परिस्थिती काय असती ?

४. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या : ४८

(अ) रुग्णाला 'ग्राहक' मानणे व वैद्यकिय व्यवसाय ग्राहक संरक्षण कायद्या अंतर्गत आणण्याची कारणे स्पष्ट करा.

(ब) 'आरोग्याचा अधिकार' घटनेतील या मूळ अधिकारामुळे भारतातील 'हेल्थ केअर सिस्टिम' मध्ये परिवर्तन झाले आहे केस लॉ आणि घटनेतील तरतुदी या आधारे स्पष्ट करा.

(क) 'वैद्यकिय निष्काळजीपणा'च्या केसमध्ये रजिस्टर्ड मेडिकल प्रॅक्टीशनर्सचा बचाव काय असू शकेल ? किमान एका केस लॉ आधारे स्पष्ट करा.

(ड) नागरिकाचे घटनेतील अधिकार व 'औषधे आणि जादुई इलाज' (Drugs and Magic Remedy Act) हे संघर्षमय (Conflict) ठरु शकतात का ? केस लॉ आधारे स्पष्ट करा.

(इ) 'भारतीय करार कायदा' (Indian Contract Act) अंतर्गत 'करार' म्हणजे काय ते सांगून डॉक्टर-रूग्ण संबंधामध्ये तो कसा लागू होतो ते स्पष्ट करा.

(फ) 'डॉक्टर-रूग्ण' संबंधा संदर्भात माहितीवर आधारलेली स्विकृती (Informed consent), गुप्ततेचे तत्त्व (Doctrine of confedentiality) आणि संप्रेषणाचा अधिकार (Priviledge communication) इत्यादी तत्त्वे स्पष्ट करा.